

subotički dvotjednik

Godina V. ❖ Broj 83 ❖ 31. siječnja 1998. ❖ Cijena 2 dinara

Gradonačelnik Osijeka u Subotici

Trokut Osijek, Sombor, Subotica

Gradonačelnici: dr. Z. Kramarić i J. Kasza

– Ideja da se „stara suradnja na kulturnoj i gospodarskoj ravni ostvari između ova tri grada, te omogući slobodan protok ideja i ljudi u ovome regionu, istina sada u bitno drugačijim uvjetima, ali s novim sadržajima, u smislu da postane most između država i naroda, preko kojega će zaživjeti demokracija, tolerancija i suživot, na žalost je već na prvome koraku obilježena manjkavošću. Jedan fali – ovim je riječima gradonačelnik Subotice József Kasza otvorio konferenciju za tisak u Plavoj vijećnici Gradske kuće, 28. siječnja, ujedno pozdravljajući gosta grada – gradonačelnika Osijeka dr. Zlatka Kramarića.

Zatim je prenio ispriku što se „zbog neodložnih obaveza“ susretu nije odazvao i gradonačelnik Sombora Goran Bulajić.

Odgovarajući na novinarska pitanja, Kramarić je istaknuo kako je od njegovog prošlog posjeta Subotici 1996. načinjen vidan pomak koji ohrabruje i obećava da ovaj region može biti uzor za suradnju gradova na različitim a zajedničkim interesima. Zatim je dodao da ovo nisu njihovi prvi susreti, a ni posljednji, u želji da dođe i da se obnovi kulturna, gospodarska i druga suradnja u cilju širenja demokracije, tolerancije i suživota. Također, da se nastalo nepovjerenje među ljudima, može i treba da se počme rješavati upravo u dogovorima između lokalnih samouprava, jer one na taj način najbolje sadržajno doprinose vraćanju povjerenja među ljude, te nadržavaju deklarativna opredjeljenja.

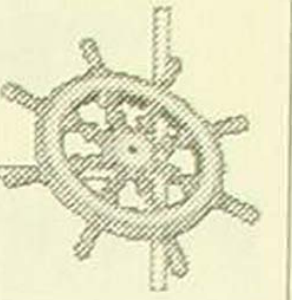
U preliminarnim razgovorima dvaju gradonačelnika dogovoreno je (moguće) sudjelovanje privrednika na sajmovima u Osijeku i Subotici, razmjena iskustava u organiziranju i prezentaciji proizvoda, kao i gostovanja i susreti kulturnih stvaralaca i kazališta između ovih gradova. Ova tri grada trebali bi biti modelatori boljega života, koji vodi u Europu, u XXI. stoljeće, jer je poznato da Subotica upravo na ovome planu prednjači ispred ostalih.

Prilikom ovoga jednodnevna posjeta Kramarića Subotici, pored susreta s predstavnicima SO Subotice i održane konferencije za tisak, on je posjetio HKC „Bunjevačko kolo“, prošetao gradom, obišao knjižare, kupio knjige, objedovao u restoranu MKC „Népkör“. Potom je posjetio HKPD „Matija Gubec“ u Tavankutu gdje se sastao s članovima Predsjedništva Društva. A svoj je posjet Subotici završio boravkom na salašu u Gornjem Tavankutu, u posjetu domaćinstvu obitelji Benčik, gdje je između ostalog dočekan i bunjevačkim prisnecem.

(u. s.)

„Žig“ na Internetu

SURFUJETE DANAS?

www.tippnet.co.yu/zig/

Od ovoga broja zainteresirani čitatelji diljem naše varoši ali i cijeloga svijeta, moći će čitati „Žig“ i preko globalne svjetske informacijske mreže – Interneta.

Tako se Uredništvo i na ovaj način trudi ostvariti jednu od temeljnih premisa u radu – moderan pristup. Tome svakako treba dodati i ažurnost, jer smo jedna od prvih subotičkih novina koje imaju tzv. internet izdanje.

Pri tome moramo istaknuti kako do svega ovoga ne bi došlo da nije nesebičnih poduzetaca „TippTop System“, budući da „Žig“ nije institucija koja ostvaruje velike profite (prije bi se moglo reći obrnuto), o čemu dovoljno govori i podatak da redakcija ima jedno jedino računalo i to – XT.

U svakom slučaju, za čitatelje koji ne raspolažu internet mogućnostima i dalje ćemo imati uobičajeno BBS izdanje, koje mogu čitati na dosadašnjem telefonskom broju.

Večeras u HKC „Bunjevačko kolo“

Veliko prelo

Već dulji niz godina u subotu pred Marin u organizaciji HKC „Bunjevačko kolo“ održava se „Veliko prelo“. Ova manifestacija je nastala iz narodne tradicije bunjevačkih Hrvata – održavanju obiteljskih skupova u zimsko doba. Tako će biti i ove godine – večeras će biti upriličeno ovogodišnje „Veliko prelo“ u Velikoj dvorani HKC-a.

PRETPLATITE SE NA ŽIG?

kut

Kosovo

Da je situacija u južnoj srbijanskoj pokrajini složena, te da nije riješeno kosovsko pitanje već više od deset godina, činjenice su koje nisu velike novosti. No, događanja u posljednjih nekoliko mjeseci itekako zabrinjavaju. S jedne strane nedostaju prave i istinite informacije o tome što se događa, a s druge, unosi nespokoj sada već veliki broj oružanih izgređa. Nije za zanemariti ni činjenicu što ni sada ponovno nije očitovana dovoljna spremnost da se kosovski čvor razriješi. Doda li se tomu poznati scenariji rješavanja problema u nas, strah od sukoba većih razmjera ne čini se, na žalost, nestvaran.

Tomislav Žigmanov

Kamo ide novinstvo Hrvata u SR Jugoslaviji?

Još uvijek boljke početnih koraka

Povod za pitanje uvodnika o položaju i perspektivama informiranja na hrvatskom jeziku u SR Jugoslaviji jest održavanje VII. razgovora Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“. Razgovori su održani 19. siječnja u velikoj dvorani HKC „Bunjevačko kolo“, a glavna je tema bila, pored načelnog pitanja o ulozi informativnih medija danas „za i protiv čovjeka“ (o čemu je govorio dr. Károly Har-math), upravo i stanje medija na hrvatskom jeziku u SR Jugoslaviji.

I premda je prošlo više od sedam godina od pojave prvog lista na hrvatskom jeziku izvan Katoličke crkve u Vojvodini nakon 1956., a riječ je o mjesečniku Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini „Glas ravnice“, može se konstatirati kako se do danas, osim nekih manjih pomaka, nije učinilo puno toga na osiguranju sustavnih i trajnih uvjeta kako bi se ovaj segment društvenog života hrvatske zajednice suvremeno ustrojio, te dopio zahtjevnu razinu organizacije i kvalitete. Potvrda za ovu konstataciju dao je i drugi uvodničar vlč. Andrija Anišić, koji je dva puta u svojem izlaganju iznio ocjenu kako je situacija glede informiranja na hrvatskom jeziku u Jugoslaviji „jadna i bijedna“. Takav sud potkrijepio je činjenicama da osim pet tiskovnih glasila, od kojih nijedan nije materijalno i kadrovski riješen, Hrvati u SR Jugoslaviji nemaju emisije na svom jeziku na televiziji i radiju.

Dakako, ni ovoga puta se ne pokazuje toliko veliki problem u davanju prosudbi i u samom iznošenju ocjene, koliko je važno pitanje kako takvo postojeće stanje prevazići. Vjerojatno da je jedan od nužnih koraka u tome pravcu i u sagledavanju uzroka

koji su doveli do toga, te promišljanju planova za bolje uređenje informiranja Hrvata na svojem jeziku.

Sigurno je da se uzroci nepovoljna stanja u novinstvu na hrvatskom jeziku mogu svrstati u dvije skupine. Prvi su oni iz domena objektivne naravi. Među njima, a kao najveći problem, jest činjenica kako Hrvati u SR Jugoslaviji još nemaju status manjinskog naroda, što onda po sebi povlači pravnu neregularnost ovoga područja u zakonodavstvu i prateću neinstitucionalizaciju. Zatim, ovoj skupini uzroka pripada i neimanje nasliedene vlastite novinarske infrastrukture, od one formalne naravi pa do kadrovske. A kao treći moment, koji omogućuje razvoj informiranja, nadaje se snažna i na momente brutalna antihrvatska propaganda koja je vodena od 1990., što je onda imalo za posljedicu strah i povlačenje ljudi koji su se na jedan takav način htjeli ili mogli angažirati.

Isto tako, ne treba uzimati u obzir samo one uzroke koji ne ovise u velikom mjeri od ljudi i organizacija iz hrvatske zajednice. Jer, sigurno je da su različiti nesporazumi, zatim rigidnost politike DSHV-a (za što je najbolji primjer „sprečavanje“ formiranja redakcije na hrvatskom jeziku na Radio Subotici zbog „nepodobnosti“ predviđenih novinara), kao i neposjedovanje jasnih ciljeva i zadaća unutar hrvatske zajednice uveliko doprinijeli „jadnom i bijednom“ stanju u novinstvu na hrvatskom jeziku u SRJ.

Ali, trebamo se pitati i kako dalje. Prije svega iz razloga što predstoje konkretniji oblici normalizacije odnosa između SR Jugoslavije i Republike Hrvatske, što će onda povući sobom i pitanje reguliranja informiranja na maternjem jeziku i Hrvata. Jer, ukoliko se to ne dogodi, po tko zna koji puta propustit ćemo ponovno povijesnu šansu zbog vlastite neažurnosti i nepripremljenosti.

Tomislav Žigmanov

Reagiranje

Studenti na raspustu

U prošlom broju „Žiga“, u članku „Veliki Božićni bal u HKC-u“, napisano je da je njegovo neodržavanje razočaralo veliki broj naših studenata na raspustu, kažu oko dvije stotine, a možda i više. U HKC-u tvrde da je ova informacija netočna, jer nitko od njih nije obećao da će se održati bal u to vrijeme.

Međutim, ne tražeći krivicu u ovom nesporazumu, nameće se pitanje: zašto se našim studentima, koji studiraju u drugim gradovima, napose za one koji studiraju u inozemstvu, nije osmislio i ostvario program boravka kod kuće. I ovo je zadaća onih koji brinu na razne načine o našim studentima, tim prije jer su studenti u mjestima gdje studiraju naši „ambasadori“, tumači naše povijesti i društvenih zbivanja u nas. Zato oni trebaju biti što bolje informirani, a mogući su načini: da redovito dobivaju hrvatski tisak iz Subotice i da se u vrijeme raspusta okupe bar na jedan skup gdje bi im predstavili naša društvena događanja i aktivnost hrvatskih institucija.

Ovom nebrigom kida se nitko kontinuiteta među generacijama i dopušta da nebriga izazove ovakve propuste. Mislimo da bi Forum hrvatskih institucija i organizacija trebao pripremiti slijedeći masovniji dolazak studenata, da im priredi osmišljeni boravak u našem gradu: da ih upozna o društvenim zbivanjima u nas i da im priredi zabavu.

Alojzije Stantić

Klupizmi

- Naš vođa neće lako odlijepiti. Velika je on marka.
- Mnogi političari su pravi slijepci. Ne mogu jedni druge vidjeti.
- Policija nije bila galantna prema demonstrantima. Demonstranti su dobili samo po tuču.
- Čim narod prijeđe granice, odmah postaje manjina.
- Radnici pogrebnih poduzeća imaju najviše posla za vrijeme mrtve sezone.
- Neka bude po narodu! I bi bijen narod.
- Da je predsjednik Srbije izabran regularno svjedoče kumovi.
- Nekad su vođe dizali ustanke, a danas vile.
- Srbija je umorna od lidera, a živahna od dilera.
- Nećemo se više saginjati! Dobili smo prosjački štap.
- Da nismo toliko u blatu, ne bismo ostavljali dubok trag.

Dužo Ruzje

„Žigov“ NASLOV IZMEĐU DVA TJEDNA

ALEKSANDAR IVKOVAČ, LSV

Više slobode u Austrougarskoj

Novosadski nedeljnik, subota 24. januar 1998.

Ovaj broj „Žiga“ izašao je uz potporu Fonda za otvoreno društvo

Elektronsko izdanje „Žiga“ može se čitati na BBS-u Tipp-Topp Systema Subotica. Telefon: 024/552-552

Nova E-mail adresa:

Zig@tippnet.co.yu

31. siječnja 1998.

broj 83

Izdavač: HKC „Bunjevačko kolo“

Adresa: Trg cara Jovana Nenada 15, 24000 Subotica

E-mail: Jasmina.Bacic@BBS.TIPP-TOPP.Co.Yu

Tel: ++381 24 28 334

Žiro račun: 46600-678-7-3551

Osnivač:

Vojislav Sekelj

Glavni i odgovorni urednik

Tomislav Žigmanov

Uredništvo:

Jasmina Bačić, Mirko Kopunović, Vojislav Sekelj

Tehnička urednica:

Jasmina Bačić

Tisak: „Globus“, Subotica

List je registriran kod Ministarstva za informiranje Republike Srbije pod brojem 1620 od 25. travnja 1994. godine.

izlazi svake druge subote

Criss Higgis, prije podne idealista, poslije podne fašista

New York, New York, Hrvati, Srbi i...

Da novinara mogu snaći razne nevolje, sastavni je dio njihovog zanata. Međutim, ono što je novinara „New York Timesa“ Crissa Higgisa snašlo, zaslužuje da uđe u novinarske enciklopedije, i to zahvaljujući našim objektivnim i nepristranim dopisnicima iz New Yorka. Tako je on prije podne za jednog našeg novinara idealista a poslije podne za drugog našeg novinara najcrnji fašist, kome bi i Gebels mogao pozavidjeti. Ostalom, tko mu je kriv, kad jednom piše o Hrvatima a drugi put o Srbima. Radi se o ljedećem.

Redovita dopisnica iz New Yorka, dežurno zadužena za Hrvate u Ujedinjenim narodima, inače dopisnica subotičkog nedjeljnika „Dani“, Tereza Guld, u nedjeljniku od 21. siječnja 1998. pod naslovom „Hiljade gledaju – samo jedan vidi“ piše: „Dok su proteklih nedelja Ujedinjene nacije i međunarodni zvaničnici sami sebi aplaudirali na spešno obavljenom poslu potpune predaje Sremsko-baranjske oblasti u hrvatske ruke, novinar 'Njujork Tajmsa' Kris Hežis je, izgleda, jedini imao petlju da u dva avrata uzvikne da je mirna reintegracija krvava i da nije reintegracija, jer Srbi beže.

Hežis je najpre, polovinom decembra, razbio zaveru ćutanja reportažom iz sela Čenje. Bez zazora je opisao koji su metodi zastršivanja Srba (na primer, lecima držine: 'Minut je do dvanaest i sve ćemo vas pobiti! Mi ubijamo tiho, ali nikad čžno!') usled čega tri stotine porodica dnevno beži u Srbiju“. Završava na slijedeći način: „Time će se, na očigled hiljada međunarodnih posmatrača, ugasiti i poslednja multietnička oaza u Hrvatskoj, ali to će, možda, potresti samo idealistu Krisa Hežisa“. Tako iz New Yorka Guld. Onda, dan kasnije u „Našoj Borbi“, od 22. siječnja 1998., istamo tekst kojega prenosi „Naša Borba“ iz „Politike“ a potpisuje ga državna agencija Tanjug, dopisništvo iz New Yorka, te komentira tekst objavljen u „New York Timesu“ također iz pera Crissa Higgisa, naslovljen u Timesu: „Potišteni Beograd prepušta se hedonizmu, ali život ipak nije kabare“. Tekst u „Politici“ je naslovljen „Njujork tajms' – ruži Srbe“ s nadnaslovom „Pamflet pun falsifikata u najpoznatijem američkom dnevniku“. Komentar u „Politici“ počinje: „Američki dnevnik 'Njujork tajms' objavio je danas na naslovnoj strani, iz pera poznatog 'kolumniste za specijalna dejstva' Krisa Hežisa, poduži tekst, u kojem se, u maniru dostojnom najcrnje rasističko-fašističke propagande, i uz totalno falsifikovanje stvarnosti, prikazuje, ili bolje reći crnjuje, srpski narod, uz pomoć raznih anonimusa na čije se izjave pozivaju ovaj novi novinar i tobože ozbiljne i profesionalne i nezavisne američke novine“. Tekst komentatora Tanjuga iz New Yorka završava ovako: „U svakom slučaju količina uvreda i leveteta na račun srpskog naroda daje za pravo da se zaključi da se ni autor, a ni 'Njujork tajms' ne moraju stideti pred Adolfom Hitlerom i tvorcem rasističke propagandne mašinerije Jozefom Gebelsom. Naprotiv!!!“

I tako, kad Criss Higgis iznosi svoje mišljenje o Hrvatima onda je idealista i jedini od dvije tisuće promatača vidi pravu stvar, kada iznosi svoja zapažanja o Beogradu onda je on rasist, fašist. Tim putem i na taj način naši novinari nas informiraju što se to u selu New York događa. Jedino u cijeloj priči nije jasno da „New York Times“ nema dovoljno novca, te u svom uredništvu ima „nazovi novinare“, a samo „Politika“ i ostali imaju prave novinare. A otvoreno je i pitanje da li je gospodin Higgis, falsifikat, ili...

Vojislav Sekelj

Lažni radio „Mini 103“

Zvučne štetočine

Zacijelo Vam se dogodalo da, mimo svoje volje, putujući autobusom ili dok birate neophodne artikule u samoposluživanju, nakon neizbježnih „Dobar dan, kako ste? šta danas kuvate?“ i „Za koji predlog u našoj emisiji 'Hit dana' glasate?“ začujete bjezomučno zapomaganje, vrisku ili glas pukao od kavanskog dima i maligana i sve to u formi koja pretenciozno rabi ime, danas širokog pojma „glazba“. Osim što požalite što se se upravo Vi, upravo u tom trenutku našli na krivom mjestu zacijelo se zapitate kakve su to kreature koje proizvode takve zvuke, kako izgledaju njihovi rođaci koji to puštaju i tko su spodohe koje to slušaju?

E, upravo je u tomu i „čaka“. Jer, kako reče jedan istaknuti borac protivu zvučno-mentalnih štetočina „narodnjaci su federalni trend“. Prisutni su na „103“ („Ker“?), dakle i si ime „Mini“, „YU-Eco“, „Hit“, „Košava“, „Pink“... a svi skupa lažno rabe (časno) ime Radio. Govoriti o „uređivačkoj koncepciji“ za takve postaje uvredljivo je sa stališta profesije iz jednostavnog razloga, jer je nemaju, niti bi je po (mentalnom) sastavu zaposlenih ili slušatelja mogli imati.

Opravdanje koje sam čuo od jednog „glazbenog“ urednika lokalnih audio zagađivača kako „to narod voli“ stupidna su koliko i narod na kojega se poziva. U nešto uvijenijoj formi, sve kroz novine ili pred reflektorima (poput pravih ljudi u pravim društvima), isto govore i tzv. urednici takvih postaja. „Narodu je dosta politike i mi se time ne bavimo. Naš cilj je da narodu pružimo zabavu“, silazi kao s vrpce iz njihovih usta. U prijevodu, „ne talasaj i učari“, a čurke ko čurke: uvijek će pogoditi broj i biti zahvalne što mogu pozdraviti svoje rođake.

Bitno je da je sitno, makar 200 na sat.

Zlatko Romić

Vlada za XIX vek

Nepuna četiri meseca posle parlamentarnih izbora, novi predsednik Srbije počeo je sa stranačkim liderima konsultacije o sastavu Vlade. Ima toga svuda po svetu, pa što ne bi i kod nas? Doduše, ovde o mandataru i podeli ministarskih fotelja ne odlučuje predsednik Republike, već šef njegove partije, ali g. Milutinović je i dosad revnosno sprovodio sve naloge Slobodana Miloševića, te nema razloga da ovom prilikom postupa drugačije. Ono malo tzv. opozicije, oličene u Draškoviću i Šešelju, ispoljava spremnost da uzme na svoja pleća deo tzv. patriotskog bremena. Kako bi predstava bila kompletna, na razgovor su pozvani i čelnici JUL-a i Nove demokratije, kao da je reč o ozbiljnim partijama.

Svi, naravno, znaju da je po sredi najobičnija farsa, ali svako ima svoje razloge za učestvovanje u njoj. Milutinoviću u opisu radnog mesta stoji i slikanje za televiziju, uz davanje izjava. Šešelj jedva čeka da mu vrata ulogu najomiljenijeg predsednikovog opozicionara, koju je sa takvim žarom igrao tokom rata, preteći svima koji nisu dovoljno dobri Srbi. Drašković se umorio od jalovog opozicionarenja pa je poželeo da nagradi najposlušnije saradnike ministarskim kancelarijama. Ljubiša Ristić veruje kako je konačno došao trenutak da on režira zbivanja na čitavoj teritoriji od Horgoša do Dragaša, a ne samo po sinagogama i ostalim pozorištima. Dušan Mihajlović u celoj priči nema šta da dobije, ali zna šta bi izgubio ako bi činio drugačije. Jedino Jožef Kasa nije mogao da odbije poziv, jer bi to bilo shvaćeno kao nepriznavanje Srbije, odnosno goli separatizam. Šta god da mu je obećano, moraće biti oprezan, jer beogradski režim redovno gazi i obećanja data Srbima.

Predsednikovi gosti ponudili su tri mogućnosti: manjinsku socijalističku vladu uz prečutnu podršku SPO-a, vladu socijalista i SPO-a i tzv. vladu nacionalnog jedinstva, sastavljenu od sve tri velike stranke. Drašković se još jednom zaleteo tražeći previše, pa će ispasti smešan i kad dobije manje i kad bude izigran. Šešelj je svestan svoje snage i ne mora da žuri. Šta god Milošević naložio Milutinoviću, sudbina buduće vlade predodređena je činjenicom da je marka skočila na šest dinara. Socijalistički kadrovi su poznati. Drašković i Šešelj nemaju boljih. I da imaju, oni ne bi dobili određene ruke za ozbiljnije zahvate.

Zvao se budući premijer Mirko Marjanović, Mihalj Kertes ili Tomislav Nikolić – Srbiji se loše piše. Tri najveće stranke žive u daljoj ili bližoj prošlosti i nisu u stanju, ni zajedno ni svaka pojedinačno, da povedu Srbiju putem kojim su krenule Mađarska, Poljska, Češka, pa i Rumunija.

Niko ne pita za mišljenje jedino Ibrahima Rugovu, mada bi on imao šta da kaže i mada iza njega stoji dva miliona ljudi. Ako za propalu privredu, gledano na duže staze, i ima nekog leka, kosovsko bure baruta traži hitno, ali i krajnje razumno delovanje. U Srbiji je trenutno malo onih koji su u stanju da o Kosovu, pa i o svemu drugom, razgovaraju bez strasti i vadenja sablje. Buduća vlada, ma kakva bila, u tome neće biti izuzetak. Nažalost.

Mihal Ramać

Dvo/TV/jednik

ZKB Ponajveći problem predsjednika jedine supersile USA Clintonu nije ni Irak, ni Palestina pa niti Balkan, već nekakva Monica, Linda, Polla i Jennifer, dosta prosječni „komadi“ koje ga optužuju za seksualno uznemiravanje, ma što to značilo! Jest da nije baš nijednu napastvovao (u našem značenju te riječi), ali one tvrde da im se „udvarao“ na neprimjeren način. E sad, ne vjerujem da se one, tj. sve te ženske, nisu nimalo „nabacivale“ ili „napucavale“ čovjeku koji je visok, bogat, lijep ili zgodan pa još i guverner a potom i predsjednik – a svi psihoanalitičari zdušno tvrde da je to sve za dame neodoljiva droga. Kakav pusti heroin ili kokain, to su trice i kučine! A u najmanju ruku ako je flert dvosmjern, nema tu krivičnog djela borme nigdje, valjda g. Bill ima odvjetnike koji ga mogu obraniti od američkih feminističkih pretjerivanja, da ne doživimo još jedan impeachment u ovom vijeku, poput Nixonovog. Inače, prav za prav, predsjednici Iraka pa i Bosne ponosne, mogu imati četiri žene (po Kuranu časnom), pa sad je li to pravda. Ta mante ih, što bi rekla Lale!

ZKB Znam da je g. Milo ustoličen u Cetinju u Dvorcu za predsjednika manje federalne jedinice. Tako g. Momir nije mogao „vratiti mandat narodu“, što mi se kao ideja vrlo sviđa kao i slične izmišljotine: zamrzavanje funkcije, kovertiranje unaprijed ostavke itd. Slabo će Ljuša Ristić više „režirati“ po Budvi i okolici, budući da je taj komad sad postavljen, a zna se da dvočlane federacije teško federiraju! Ovdje i nadalje traju konzultacije o formiranju vlade narodnog jedinstva (sic!) ili koncentracione vlade (ružna metafora); na minderluk se pozivaju i Vuk i Vojvoda, pa i Kasza, što znači da je dogorjelo do nokata i da je „sjeverna kapija“ jedini put u svijet, pa treba pokazati da ima i kooperativnih manjina, ali da Musliman bude predsjednik

skupštinskog Odbora za građevinarstvo – e to ne može ni u teoriji.

ZKB Naslušao sam se ovih dana raznoraznih teorija o težim i lakšim kuglama, potom da su neke vruće, neke pak zaledene, dapače da neke imaju u sebi i struju koja malo trese, uglavnom da je g. Johanson predsjednik UEFA ovim tehnikama dobro ovladao i da je namjerno izžrijebao u istu grupu kvalifikacija za prvenstvo Europe 2000. u Belgiji-Nizozemskoj, baš u istu grupu Jugoslaviju i Hrvatsku pokraj još i nesretnih BJR Makedonije sunce im zlatasto osmerokrako. Zamislite, isto o „namještalji“ tvrde i Mađari, Rumunji i Slovaci koji su također voljom sudbe klete u jednoj grupi, a ista pjesma je i u grupi gdje su Rusija, Ukrajina i Armenija. Ne vole se braća nastala raspadom bivših država makar i davnopočivše države cara Franje Josipa I., pa to ti je! Jadni Johanson, on je iz Švedske gdje zamislite finska manjina ima veća prava od većinskog naroda, pa kako onda da čovjek shvati nečije bivše republike, kneževine, vojvodstva itd., a lopta je tako okrugla baš kao i kugle za žrijebanje. Ma ljudi je li to moguće, što bi rekao Mladen Delić! Gooooool, gol...

ZKB Na dan inauguracije Mila, „inaugurirana“ je UNTAES zona Baranja, Istočna Slavonija, i Zapadni Srijem u Hrvatsko Podunavlje, tj. u granice Republike Hrvatske. Ostali su samo promatrači OESS-a i UN i puno nade u uspjeh dvosmjernih povrataka svih u svoje kuće i u MIR, MIR, MIR! Veliki svijet ne trpi zadjevice susjednih malih naroda i za njega je granica na Dunavu definirana, konačno i zauvijek! Neće se dopustiti nikakovi ratovi niske intenzitete u Europi više. Sve zablude su rasvijetljene i sve maske su pale. Tko nema tu informaciju neka mu je Bog na pomoći! Inače, zamislite, na subotičkim ulicama je sve više automobila s grbom pežorativno zvanim „šahovnica“ pa sad pogodite tko je matiran!

Milivoj Prčić

Kablovske zagonetke (III.)

Subotička kablovska televizija nastavlja s uobičajenom praksom tretiranjem gledateljstva na uobičajeni način, čemu nam nove dokaze pruža iz tjedna u tjedan.

Jedan od posljednjih znakovitijih slučajeva (barem da je i posljednji!) jest uvođenje nove tzv. hiper frekvencije, uslijed čega su neki programi postali nedostupni većem broju gledatelja. Riječ je o tome da ovu frekvenciju poglavito nemaju stariji tipovi televizora (u bogatom društvu kao što je naše, to znači i većina), te su gledatelji prinuđeni na nove troškove ugradnje odgovarajućih tehničkih pomagala (koji se, naravno, mogu ugraditi na odgovarajućem mjestu).

Sve to po sebi ne bi bilo čudno da su na ovu frekvenciju stavljeni „najgledaniji“ kanali, poput francuskog, poljskog, ruskog, talijanskog i španjolskog programa (željno iščekujemo povratak grčkog i meksičkog), ali ako se na ovu frekvenciju stavi i „BBC world service“, onda stvar može dobiti posve drugu konotaciju.

To, naime, prije svega za većinu gledatelja znači jedan program svjetskih vijesti manje. Poznato je kako je neposredno pred Novu godinu sa programa „skinut“ vrlo popularni (treba li istaknuti i – dekodirani) „Sky news“, i to bez ikakve najave, isprike ili, ne daj Bože, objašnjenja (tko zna, možda Sky ima neke neizbrisive mrlje – sjetimo se samo sjajnih sarajevskih izvješća Arnetha van Lyndena). Međutim, „Sky news“ nije, naravno (ili na žalost, ovisno od kuta gledanja), zamijenjen CNN vijestima, već prilično bezličnim i statičnim državnim kanalom BBC, ali izgleda da se ni ovaj program ne može smatrati bezopasnim, barem po mišljenju „vladajuće klase“.

Jer informacije danas doista znače i moć i vlast!

(j. s.)

Priopćenje Saveza građana Subotice za javnost

Privođenje predsednika - politički pritisak

Privođenje predsednika Saveza građana Subotice, Slavka Paraća od strane MUP-a Srbije, odeljenje u Subotici, u petak 22. januara u 14 časova je nastavak političkih pritisaka i ucena od strane vladajuće partije prema Savezu građana Subotice. Nakon lokalnih izbora odbornici ove stranke su privođeni u policiju da se odreknu članstva u svojoj partiji i da potpišu pristupnicu za SPS, kako bi ostvario većinu u lokalnoj skupštini. Takođe nisu nepoznate razne vrste pritisaka na vodstvo SGS od strane lokalnog SPS u funkciji ostvarivanja njihove prevlasti u gradu.

Afera oko Zavoda za tržište rada, što je bio i povod za privođenje Slavka Paraća, je samo jedna od afera koju gradu „montira“ ovaj režim od 1993. godine. Zavod za tržište rada je na isti način odobravao kredite u svim ostalim gradovima u Srbiji. Kroz istražni zatvor prošlo je ovih godina preko 120 privrednika i ni kod jednog nije okončan sudski postupak. O kojoj pravnoj državi i vladavini prava, o kojem ljudskom dostojanstvu se može ovde govoriti? Očito je da ovaj režim smišljeno radi na političkom destabilizovanju Subotice. O bezakonju u redovima vladajuće partije i režima SGS diže svoj glas jer se privode građani na saslušanja i pritvaraju bez čvrstih razloga.

Slavko Parać, vlasnik preduzeća „Hermelin“ i privrednik treba kao i svi građani ove zemlje da odgovara za prestupe u poslovanju ako ih ima, i da se tada brani bez pritvaranja. Ne može niko da odgovara zbog svog političkog uverenja i delovanja, ako ne radi protiv zemlje.

Savez građana Subotice smatra da ovo privođenje ima prevashodno politički karakter. Ovim hapšenjem su ponovo oživele aspiracije da se u Subotici dezavuisanjem lidera i stranke otvori prostor za aspiracije SPS da ostvari svoju dominaciju u gradu.

Savez građana Subotice ne pristaje na ovakve vrste političkog pritiska i poziva opozicione političke stranke da se solidarišu i dignu svoj glas protiv ovakvog bezakonja.

Izvršni odbor Saveza građana Subotice

ovodom pisma Nikole Babića, Ministarstvu za urbanizam

S one strane morala

Uporni predsjednik „Bunjevačko-šokačke stranke“ Nikola Babić, neumorno izmišljajući traga za istinom, za istinom koja odgovara njegovoj „Sve-stranci“. Tako je ovih dana u namjeru povijesne inspiracije uputio pismo-prijedlog Vladi Republike Srbije, Ministarstvu za urbanizam, kako bi uskratilo glasnost na Odluku Skupštine općine Subotica o imenovanju nekih ulica u gradu.

Babić, kao predsjednik „Bunjevačko-šokačke stranke“, na pravo ima pravo, uostalom kao svaki građanin. Ali ako ima pravo, to pravo još ne daje za pravo da se služi neistinama i insinucijama koje počivaju na umišljenim izmišljotinama te neodgovornom etiketiranju ljudi i njihovih djela.

On, još uvijek i dalje Nikola Babić, ne zna, odnosno ne želi znati ono što zna, kada od predloženih 15 imena za nazive ulica, primjedbe daje samo na tri imena, i to na imena triju Hrvata. Svi ostali mogu, oni ne. A što ne? Pa ne stoga, Bože moj, jer su Hrvati.

Uporni Nikola Babić čuti kako na ovaj način ispunjava (kao i onaj koji je za loto), odnosno popunjava svoj patriotizam. Gospodin se, Babić, ne samo upušta u sitno hetijsko politikanstvo, već uspješno slikava svoj bivalentni (dvostruki) moral. Tako Nikola Babić u pismu Ministarstvu za urbanizam protiv Balinta Vujkova piše da je Vujkov počeo svoj književni rad na izvornom bunjevačkom dijalektu. To je netočno iliti laž. Svoje originalne radove Vujkov piše na književnom hrvatskom, tadašnjem srpsko-hrvatskom jeziku. Babić dalje nastavlja: „kasnije svoje pripovetke naslovljava 'Hrvatske'“. Netočno. Balint Vujkov „svoje“ pripovijetke nije mogao naslovljavati „Hrvatskim“, nije mogao jer je znao za razliku od Babića da to nisu njegove pripovijetke, nego je to narodno blago, koje je on skupio i obradio, a knjige su različito naslovljene. Primjer: „Jabuka s dukatima“, s podnaslovnom predgovorom „Narodne pripovijetke“, skupio i obradio Balint Vujkov, recenzenti dr Dragiša Vitošević i mr Zoja Karanović. Uostalom, nadam se da je N. B. za ova imena već negdje čuo), izdavač NIO „Subotičke novine“, edicija „Osvit“ 1986. Zatim, „Zlatni prag“, podnaslovna odrednica „Hrvatske i srpske pripovijetke iz Mađarske“ skupio i obradio Balint Vujkov, izdavač Tankönyvkiadó, Budapest 1990. Dalje, „Hrvatske narodne pripovijetke“, izdavač Sloga, Zagreb 1957. godine. Uostalom, neegantno je N. Babiću nešto argumentirano objašnjavati i dokazivati, jer je Vujkov objavio preko 30 knjiga s različitim naslovima, zastupljen je u svim relevantnim našim i svjetskim literarnim i etnologijama narodnih pripovijedaka.

Balint Vujkov je više od četiri desetljeća neumorno skupljao, slušao, obrađivao i objavio razne zemlje, gdje je bilo ili još ima Hrvata, od Italije, Austrije, Mađarske, Češke, Slovačke, Rumunjske, te diljem bivše Jugoslavije, od Kosova do Like, uzimajući od zaborava to neprocjenjivo narodno blago. Da on to nije učinio, to narodno blago, opće dobro i kulturno bogatstvo svih naroda, bez obzira kojoj naciji pripadaju, danas u eri elektronike, praktički bi bilo izgubljeno. Riječju, u ono vrijeme učinio je na tom planu više nego svih osam naših akademija skupa. Obradio je i skupio preko 1.500 pripovijedaka. Za života je dobio Vukovu nagradu. Sve je to radio neumorno, ne misleći hoće li u gradu dobiti ili neće ime neke ulice, ne sanjajući pri tom da će se njegovim stvaralačkim radom baviti u književnosti izvjesni Nikola Babić i ini tragičari iz stranke umjerenog ali malignog političarstva i benigne mržnje. Žalosna i tužna je činjenica što se ovo događa sada i ovdje, o 85. obljetnici rođenja i 10. obljetnici smrti Balinta Vujkova.

Spočitava Babić gospodin Nikola Vujkova da je sudjelovao u osnivanju ogranka „Matice hrvatske“ u Subotici. Jeste, ali isto tako je točno da je u osnivanju ogranka sudjelovao i isti Nikola Babić, čije se ime nalazi na podužem spisku osnivača. Gospodine Babiću, cijenjenom publikatoriju biste i to morali reći, ako već ne Ministarstvu za urbanizam, a onda bar nekom Ministarstvu za ćudoređe. Zar onda i Vaše djelovanje iz toga perioda ne bi valjalo ispitati? Ako ste onda bili Hrvat, čim ste na tom spisku, kako ste odjednom postali Bunjevac i to predsjednik. Jeste li postali svjesni svojih „grijeхова“ ili Vam je to netko poslije Titove smrti rekao, možda također izvjesni M.P. ili A.M.K. Trebate to sami ispitati. Pitam, odakle Vam informacija da je Vujkov bio liberal, kad u pismu pišete da je nejasna njegova uloga u periodu liberalizma i nacionalizma. Jasno da je nejasna, a ako je nejasna, što se u to upuštate na tako visokom mjestu? Za vrijeme liberalizma Vujkov, Dida, je bio u svom voćnjaku, bježeći od ljudi formule N.B., M.P., S.K., kemijski, teška voda. U vrijeme liberalizma, u samoći, orezivao je i njegovao svoj voćnjak, primajući u posjet rijetke prijatelje. Uostalom, razumljivo je što mu podmećete liberalizam, ali što onda i nacionalizam? Sve je to kod Vas nejasno. Nejasno Vam je i to da se spadam beogradskih liberala najavljuje raspad Jugoslavije, počinje moralno, intelektualno i duhovno srozavanje ove zemlje, a na površinu nezadrživo isplivavaju razni podobni političari tipa i formata od formata i tipa, kojih će se stiditi pokoljenja.

Niste u pravu ni povodom Matije Poljakovića, no o tome smo pisali u prošlom broju „Žiga“. A sada pitam, kako je Poljaković, s tim od Vas prišivenim atributima, mogao doći na tako visoko mjesto i to vojno mjesto u gradu i u samu vlast grada, te po svom nahodjenju ljude, patriotski orijentirane Bunjevce i Srbe slati na Batinu? Kako vi to umišljate? Po Vama ispada da je Poljaković izmislio Batinu, kako bi se svetio patriotima. Idite molim Vas! To drži vodu kao rešetko. Nejasna i iskonstruirana je Vaša priča i o Josipu Vukoviću Đidi. No, trebalo bi izmisliti drugi lakmus papir kako bi Vi i Vama slični mogli stopostotno provjeriti što je netko radio i bio prije nego što je i rođen. A dok nema lakmusa, predlažem da se u okviru Vaše stranke oformi jedna stručna komisija povjesničara, književnika i etičara koji bi utvrdili ono što je Vama i Vama sličnima nejasno. Sve dotle ovdje će lako biti napadati Hrvate, lako samo stoga – što su Hrvati.

P. S.

Čikam se, što neke vajne hrvatske institucije u gradu na sve ovo ne reagiraju. No, dobro. I šutnja je oblik hrabrog, poštenog i nadasve liderskog angažiranja. Napose u ova vremena.

Vojislav Sekelj

Svenacionalni demokratski front Vojvodine

Izjava Živana Berisavljevića, predsednika PO SDFV u povodu hapšenja Slavka Paraća, predsednika SGS-a

„U ime Svenacionalnog demokratskog fronta Vojvodine, najenergičnije protestujemo protiv politički inspirisanih privođenja i držanja u samici tokom prošlog vikenda g. Slavka Paraća, predsednika Saveza građana Subotice. Ocenjujemo da je to smišljeni pritisak režima na SGS kao najagilnijeg zagovarača osnivanja Vojvodanskog pokreta, i na g. Paraća lično kao jednog od značajnih rodonačelnika toga Pokreta.

Dokaz za to je i da je hapšenje izvršeno veče uoči sastanka Organizacionog odbora za sazivanje prve, osnivačke Skupštine VP.

Pozivamo gradske vlasti u Subotici, i sve parlamentarne stranke i poslanike iz Vojvodine da hitno pokrenu postupak kojim bi konačno bilo ukinuto pravo policije na hapšenje bez odluke suda i obaveze polaganja računa javnosti i parlamentima za takve brutalne zloupotrebe ovlašćenja. Uostalom, za demonstraciju dosledne borbe za zakonitost i „treniranje strogoće“ organa gonjenja u pogledu ponašanja privrednih subjekata, i aktuelni režim i njegova policija imaju daleko više prostora, povoda i razloga u vrhovima vlasti i vladajuće koalicije i toliko posla da ne bi ni stigli do takvih kao g. Parać od silnog posla u vlastitom dvorištu.

Zahtevam javno izvinjenje svih nadležnih za ovaj skandal!

Predsednik PO SDFV
Živan Berisavljević

Dr. Zlatko Kramarić, gradonačelnik Osijeka

HRVATSKI INTERESI NE MOGU SE SVESTI SAMO NA JEDAN NAZIVNIK

Premda smo već jednom ranije, prije nešto manje od dvije godine, u „Žigu“ objavili interview s osječkim gradonačelnikom dr. Zlatkom Kramarićem, profesorom makedonistike i kroatiskike na osječkom Sveučilištu, te donedavnim dopredsjednikom HSLS-a, činimio to ponovno ovoga puta iz više razloga. Kao prvo, opet se je ohrabrio doći u Suboticu, te započeti razgovore o suradnji između ova dva grada, što je činjenica sama po sebi vrijedna pohvale. Drugo, dobar je poznavatelj ovdašnjih (ne)prilika i glasni je i hrabri govornik o nečemu što je još uvijek tabu. Također, držimo, budući da pripada skupini suvremenih liberalnih hrvatskih političara, da nam ima što reći. Stoga započimamo razgovor o nekoliko sigurno aktualnih tema.

Nakon nešto manje od dvije godine ponovno ste u Subotici. Kako ocjenjujete dogadjanja u proteklom periodu na ovim prostorima?

Z. K.: Svakako je da su ove dvije godine za nama na neki način bile godine lijepog sjećanja. Međutim, sve ono što se među nama moglo napraviti u smislu nekih viših interesa, koje inače baš previše ne volim, na tome planu se nije previše napravilo. Ali su se neke stvari pomaknule s mrtve točke. Recimo, Beograd i Zagreb su potpisali Sporazum o normalizaciji. Mislim da je krajnje vrijeme da to ne ostane samo mrtvo slovo na papiru i da ne smijemo čekati na visoku politiku s državne razine, već mislim da i jedinice lokalne samouprave mogu nešto u tom smjeru napraviti. Ne želim biti patetičan, niti demagog, ali upravo zbog same činjenice da ovdje živi značajna hrvatska zajednica, te da su to ljudi koji u mnogo čemu politički lutaju oko određenih problema, vrlo je važno raditi na planu da oni imaju osjećaj da nisu napušteni. Naravno, ne želim sada taj osjećaj pretvoriti u jedan paternalistički odnos, u smislu da se nametnem kao arbitar, pa da budem čovjek koji će nalogati što se treba raditi, nego jednostavno saslušati i pokušati kroz hrvatski parlament, kroz određene tekstove, koje ću, nadam se, uspjeti artikulirati u Hrvatskoj, objasniti ovu sadašnju poziciju i tako pokazati potrebu o čemu sam i danas upravo govorio, a to je da se ti hrvatski interesi ne mogu svesti na jedan jedini nazivnik, nego da oni u doba pluraliteta mogu biti samo pluralni i da su sve demokratske snage u Jugoslaviji, Srbiji i Vojvodini prirodni politički saveznici i njihovih interesa. Ta građanska opcija je zapravo jedina moguća opcija kroz koju će ta hrvatska zajednica artikulirati sve svoje bogatstvo, htijenje, želje, nade... Riječju, sve ono što tu zajednicu čini zajednicom.

Za povijest slabih

Jedan od najznačajnijih događaja jest i završetak mirne reintegracije hrvatskoga Podunavlja. Kako se taj proces, po Vašem mišljenju, odvija?

Z. K.: Ta integracija ima jednu svoju visoku razinu i s te strane to izgleda sjajno, savršeno. Osobito ako to usporedite, recimo sa situacijom na Cipru, onda je ovdje sjajno. Sada postoji i ono što se naziva „povijest slabih“ – to su ti životi malih ljudi. Postoji nešto što se zove „dvosmjerni“ povratak. Ja sam pokušao pokazati da to nije dvosmjerni nego višesmjerni ili višestruki povratak, da problemi nisu nimalo jednostavi kako se neki puta može činiti. Sada je zapravo stvar političke mudrosti, suptilnosti i dalekovidnosti da se to zapravo završi na najbolji mogući način, da se ovaj prostor pretvori u ono što on i jest bio – multietnički, multikul-

dr. Zlatko Kramarić:

„Moramo spriječiti negativne procese“

turalni i multikonfesionalni. U svakom slučaju da ta različitost na tome prostoru dobije pravo vrijednosti, da se sve normalno odvija pod nečim što se zove zakoni Republike Hrvatske, gdje će onda ti zakoni imati osjećaj i za ljudska prava i za građanska prava, a s druge strane da od svojih građana zahtijeva obvezu da sve to poštuje. Taj balans prava i obveza treba postići, to povjerenje, a negativne emocije treba potisnuti. Treba raditi na stvaranju ljudske sreće, koja mora na neki način biti light motiv tog budućeg života. Vi dobro znate da je ljudska sreća jedino pravo pitanje svih društvenih promjena, reformi, pa onda i svega onoga što nas na tome prostoru čeka.

Po precjenama, između 80 i 90.000 Srba živi na tome prostoru. Koliko će njih, po Vašem mišljenju, napustiti taj prostor?

Z. K.: Znače, neke emocije, kao što su strah i neizvjesnost, su normalne emocije. Ali mi je poznato da ljudi, posebice ovi sa sela, teško napuštaju svoje domove. To nisu lake i jednostavne odluke, već su to ljudske drame. Iskustvo pokazuje da njih ni u Srbiji, znači ako odluče napustiti taj prostor, nikada ne čeka prevelika sreća, tj. vrlo je mali broj ljudi koji se uspio snaći i da se veliki broj ljudi osjeća nesigurno, da nije previše sretnika zato što su morali napustiti svoje domove. Stoga vjerujem da su oni, koji su otišli prije svih ovih zbivanja, da je to ona velika većina koja je napustila Hrvatsku. A od ovih 80-90.000 sve ovisi o tome kako će ovaj proces uspostave povjerenja, proces stvaranja tih pretpostavki za bolji život odvijati, koliko će on biti uspješan, koliko će biti brz i koliko će ljude zapravo uvjeriti da su neke stvari iza sviju nas; da moraju shvatiti da ljudi žive jedni pored drugih, a ne jedni protiv drugih. Vrlo je teško biti prorok, jer su incidenti sastavni dio ovoga života, a te ljudske strasti, patnja, pojedinačna ljudska tragedija često mogu zadobiti karakter univerzalnoga. Sada je na svima nama, na medijima, na političarima, na svim ljudima da sve moguće negativne procese spriječe. Jer na ovim prostorima Hrvatska polaže svoj test iz demokracije. Ako ga uspješno položi, ako ovaj prostor ostane multietnički, multikonfesionalni, multikulturalni, ako ta različitost i ta činjenica da su svi građani uvijek dobrodošli prevlada, onda će se stvari odvijati dobro. Tako ne očekujem neke spektakularne procese, nikakve nove čarobije, nikakve nove seobe. Međutim, svjestan sam da samo nekoliko negativnih incidenata može te procese pokazati kao još jednu lošu utopiju.

Hrvati drugoga reda

Je li, u kontekstu toga, onda strah kod ovdašnjih Hrvata da može doći do većeg iseljavanja, opravdan?

Z. K.: Iskustvo od 1990. naovamo kazuje nam da je to zakon spojenih posuda. Pritisak na jednu zajednicu u Hrvatskoj bio je i pritisak na drugu zajednicu u Vojvodini. Pokazuje se da Hrvati iz Vojvodine imaju čitav niz civilizacijskih i kulturoloških problema adaptacije u novoj sredini i da to nije dobro za hrvatsku zajednicu da se događaju nepotrebna preseljenja koja su izazvana radnjama na nekom drugom prostoru. Nadam se da se ono što se dogodilo više neće dogoditi, te da će takav egzodus biti spriječen. Na potezu je i savezna i republička Vlada u Beogradu koja također sa svoje strane mora učiniti sve da ovim ljudima pruži sigurnost. Pravna država mora funkcionirati. Nitko ne može uzeti pravdu u svoje ruke, nikakvi pojedinci, nikakve političke stranke, nikakvi nekontrolirani ekscesi ne mogu biti alibi za neki novi mogući egzodus Hrvata iz Vojvodine. Ja se duboko nadam da će Hrvati u Vojvodini ostati na prostoru na kojemu oni vijekovima obitavaju.

Kao saborski zastupnik, kako ocjen-

ujete skrb Republike Hrvatske spram Hrvata u Vojvodini?

Z. K.: Na žalost, postojali su Hrvati prvoga i Hrvati nekog drugog, trećeg reda. To nije bilo u redu. Oni koji su u tim kriterijima i u toj distribuciji neke pozornosti više prošli to su Hrvati u Boki Kotorskoj i Hrvati u Vojvodini. S druge strane, nikakav paternalistički odnos ne treba da postoji, nego sama činjenica da je razvoj demokratskog građanskog društva zapravo najbolje jamstvo za sigurnost i nacionalnim manjinama, pa i hrvatske manjine u Vojvodini i Boki Kotorskoj, kazuje da je to dostatno. Kako na ovim prostorima nije bilo previše demokracije, nije bilo previše građanskih principa, onda se događalo to što se događalo – da su upravo te manjine kao najslabije i nezaštićene trpjele veliku nepravdu. Nadam se da će se to uspjeti promijeniti, te da neće biti potreban nikakav princip reciprociteta, nego jednostavno činjenica da je odnos prema manjinama test svake demokratske i građanske države.

Subotica i hrvatski grad

Stječe se dojam kako do sada nije postojala jedinstvena platforma skrbi Republike Hrvatske spram Hrvata u Vojvodini, te stalnosti u njezinom poštovanju. Čini se naprotiv da Hrvatska, budući da i u Hrvatskoj postoji stanovit broj Srba i Hrvata u SR Jugoslaviji, nikada nije prva bila ta koja je inzistirala na pravima Hrvata u Jugoslaviji koliko se SRJ isticala u inzistiranju na pravima Srba u Hrvatskoj. Koji su uzroci te, da tako kažemo, diplomatske pasivnosti Hrvatske?

Z. K.: Na taj je problem opozicija pokušavala ukazivati, jer je ona uvidjela i disproporciju između odnosa spram Hrvata u Bosni i Hercegovini i Jugoslaviji. To je bilo stoga što su bile u službenoj politici pogrešne povijesne premise, iz čega su proizlazile i krive političke premise, tako da se na neki način od ovoga prostora odustajalo, što je po svemu pogrešno – i kulturološki i povijesno i politički. To se uskoro mora ispraviti. Uvijek Suboticu doživljam i kao hrvatski grad. Isto tako i neke druge gradove u Vojvodini doživljam kao gradove u kojima je hrvatska komponenta bila itekako značajna i to se ne smije zaboraviti. Također, nije bila u pitanju nikakva secesija, nikakvo antidržavno ponašanje Hrvata u odnosu na Jugoslaviju. Jednostavno se na te činjenice treba upozoravati, na utjecaj i značaj i te hrvatske komponente u Vojvodini, u Zemunu, Rumi, Petrovaradinu, Novom Sadu, Subotici, Somboru... To su stvari koje su jednostavno takve kakve jesu. Očito da oficijelna hrvatska politika unutar te svoje kalkulacije to nije znala na pravi mogući način uključiti i nije znala što će s tim. Da li stoga što je bila zabavljena nekim drugim problemima, da li čisto iz jedne nemoći, jednoga položaja u kome smo bili zbog rata, koji je bio jedan imperijalni, kolonijalni rat za hrvatske teritorije pa se morao braniti goli život, pa se eto na kraju zaboravilo na Hrvate u Vojvodini. Međutim, sada dolazi vrijeme kada se ta retorika mora promijeniti, ali bez ikakvoga paternalističkoga prizvuka nego se mora inzistirati na demokratskim i građanskim principima i stvari će gotovo same po sebi biti riješene.

Dojam je i da proces normalizacije odnosa između RH i SRJ zaobilazi obična čovjeka, zaobilazi neke drugačije, izvan sfere politike, artikulacije određenih hrvatskih interesa. Dijelite li i Vi taj dojam da se previše toga odvija na razini zvanične visoke politike, gdje se onda običan čovjek i njegove inicijative koje artikulira gubi?

Z. K.: To je zbog toga što u tome sudjeluju ljudi koji nemaju ovaj background koji Vi i ja recimo dijelimo, a to je jedan srednjoeuropski background, jedan građanski background. U ovome sudjeluju ljudi koji su zapravo slijepi za ove prostore, probleme i za ove fine nijanse koje ste Vi sada rekli, te stoga, na žalost, moram podijeliti Vaše mišljenje.

Tomislav Žigmanov

MARGINALIAE ZABATKIENSES AL ĈEVALO DONACITA ONI BUŜON NE ESPLORAS

Mislim da među našim čitaocima ima mnogo onih koji će, makar i uz izvesne muke i listanje nekog rečnika ipak shvatiti poslovicu koja se krije u naslovu

Verzija ove, širom sveta poznate izreke, nije se tu pojavila na esperantu iz potrebe da se propagira ovaj jezik: moja je jedina želja bila da pokažem kako je ona, u nedvosmisleno jednakoj varijanti, poznata širom sveta. Ako ovaj primer nije dovoljan, spreman sam za neki naredni broj pripremiti i verzije na drugim jezicima.

Što se srpskog jezika tiče, ona je u dve, semantički potpuno jednake varijante zapisana još u Vukovoj knjizi „Srpske narodne poslovice“:

Поклопу се у зубе не гледа. односно Поклоњеној се кобили у зубе не гледа.

Za temu koja sledi mislim da ipak priliči citirati (i) mađarsku varijantu: *Ajánđék lónak ne nézd a fogát.*

Čemu ovoliko okolišanje, pozivanje na narodnu mudrost, pominjanje izvora iz različitih jezika. Razlog je vrlo jednostavan: da se (još jednom) pokaže tačnost vrlo stare, bojim se mnogo manje poznate izreke starih Latina: *Animo imperabit sapiens, stultus serviet.* Prevod, u ovom slučaju, prepuštam čitaocima.

Potez pera, kojim je aktuelni ministar prosvete zabranio uvoz knjiga koje su mađarske institucije poklonile vojvođanskim Mađarima, teško da može opravdati tvrdnju kako je „ministarstvo najstručnija institucija u toj oblasti“ (citirano u ovoj rubrici, u prošlom broju, ali i u drugim novinama). Nema, što se mene tiče, nikakve veze što su te knjige namenjene profesorima, nastavnicima i učiteljima koji u ovdašnjim obrazovnim institucijama (još) predaju na mađarskom jeziku.

Dok sam se nekad davno borio sa poznavanjem električnih mašina, profesor u MEŠC-u – izuzetan stručnjak, cenjen i među učenicima, ako je to današnjim očima moguće razumeti – rekao je jednom da se izvestan način namotavanja elektromotora ne može izvesti. U knjizi koju je praktično umesto udžbenika koristio paralelni razred, u kome se nastava izvodila na mađarskom jeziku, pronašli smo primer koji je govorio nešto drugo.

Nema veze koliko smo se mi sa njim objašnjavali dok nismo usaglasili gledišta: ono što hoću da kažem, jeste da su tada moje kolege u srednjoj školi slobodno – sa sve dozvolom nadležnih vlasti, oličenoj u svakom primerku knjige, koju sam i ja (eno je još na polici) kupio u lokalnoj knjižari – koristile udžbenike iz susedne nam Mađarske.

Danas se to zabranjuje čak i njihovim profesorima. Pri tom se usta pojedinih zvaničnika ne stignu ohladiti od silnih hvalospeva propisima koji obezbeđuju „zaštitu manjina iznad evropskih standarda“. Dok se istovremeno jedna od najznačajnijih pedagoških institucija seli u sredinu u kojoj su znatno manje mogućnosti budućih pedagoga da u svakodnevnom životu koriste jezik na kom bi trebali da predaju. Od početka devedesetih se na novosadskom univerzitetu ukidaju lektorati za jezike ovdašnjih manjina, čak i na katedrama gde to predstavlja elementarnu glupost.

Terminologija je u svakoj struci problematična stvar, pa čak i dobri stručnjaci nisu sigurni da su shvatili neki novi termin, ukoliko je obrazloženje loše. Setite se samo problema koje smo u samoupravna vremena imali da strancima objasnimo način funkcionisanja našeg društva. Za one koji to ne znaju: za te iste strance, pre svega specijaliste u pojedinim oblastima, sam pojam samouprave nije bio ništa novo. Ali, ono što smo im mi pokušavali objasniti bilo je komplikovanije nego proizvesti zlato od olova. Koliko je poznato, i naši su rezultati u ravni sa rezultatima alhemičara.

Zamislite sada situaciju kada pedagogu zabrane da koristi knjigu, priručnik, na jeziku na kome deci treba da objasni pojmove. To je zaista nepojmljivo. Obrazloženje naših prosvetnih vlasti kako odbijene knjige „nisu u skladu sa našim nastavnim programima“ drži vodu kao šuplje rešetko. Posebno u svetlu činjenice da se večito pozivamo na nekakav „reciprocitet“, a dok se ovo što se u svetu smatra skandalom događa, deca u peštanskoj Srpskoj gimnaziji mirno uče iz ovdašnjih udžbenika, ne brinući hoće li im diplomu priznati u rođenoj zemlji (jasno, Mađarskoj).

Odgovor, nešto poput šamara, stigao je od onih kojima su nepodobne knjige vraćene. U biblioteci Sečenji (Széchenyi Könyvtár) u Budimpešti izloženo je svih 12.000 vraćenih knjiga. Mi smo blagoizvoleteli primiti tek nešto više od polovine pošiljke, oko 15.000 primeraka. Na otvaranju izložbe govorio je mađarski ministar prosvete, kome nije jasno zašto nekom nisu po volji knjige iz oblasti geografije, istorije, muzike, ili udžbenici engleskog i nemačkog jezika. No, ima i boljih primera. Što se odgovora tiče, eno ga u onoj neprevedenoj latinskoj izreci.

Dorđe Dragojlović

U povodu 64 godine rođenja jednog od naših najznačajnijih pjesnika – Branka Miljkovića

Pesma za moj 27. rođendan

Više mi nisu potrebne reči, treba mi vreme;
Vreme je da sunce kaže koliko je sati;
Vreme je da cvet progovori, a usta zaneme;
Ko loše živi zar može jasno zapevati!

Verovao sam u san i u nepogodu,
U dve noći bio zaljubljen noću;
Dok jug i sever u istome plodu
Sazrevaju i cvokoću.

Sanjajući ja sam sve praznike prespavao!
I grom je pripitomljen pevao u staklu.
Ne rekoh li: vatru vrati na mesto pravo,
A poljupcu je mesto u paklu.

I hlebovi se pod zemljom školuju;
Ja bih se želeo na strani zla tući;
Pa ipak, po milosti istorije,
Povraćajući i ja ću u raj ući.

Za prijatelje proglasio sam hulje,
Zaljubljen u sve što peva i škodi.
Dok mi zvezde kolena ne našulje
Moliću se pobožnoj vodi.

Branko Miljković

Prva pričest

Prva je pričest, bar nekoć, bio osobit događaj u životu djeteta. Stoga ga je vrijedilo i zabilježiti i putem fotografije. Kao i danas, uostalom. Mislimo na fotobilježenje. No, draž je povijesnog u tom u što se nešto, a čega i danas ima, onda možda činilo i doživljavalo drugačijim.

Krležijana

Mirisi - najžalosnija životna tajna

Od sviju tajni mirisi su najžalosnija. Miris prazne sobe u predvečerje, kada se predmeta hvata mrak, a s ulice dopiru polutihi glasovi prolaznika. Miris štavljene kože prije kiše što se puši iz daljine iz kakve provincijalne kožare na kraju grada, spaljeni pneumatik, vlažno drvo u pivnici, svi ti mirisi rađaju u čovjeku slike, melankolične i tužne bez kojih bi život bio siv kao što su sivi svi mrtvi predmeti.

Miroslav Krleža, 1926.

Obiteljski kutak

Kako me voli tata?

Da žene razvijaju duboku vezu sa svojim novorođenčetom, smatra se prirodnim. No to mogu i muškarci. Ako žele i ako im dopuste. Mnogobrojni muškarci vesele se pripremanju za bebu, kupovanju pelena, benkica, kolica, pripremanju kutka za bebu... No nakon toga naglo splasne njihovo zanimanje za bebu. Samo mali broj očeva ostaje nakon rođenja svojeg djeteta barem neko vrijeme kod kuće. Da bi otac već odrana sklopio blisku vezu s bebom, mora provoditi što više vremena s njom. S druge strane, često je žena ta koja sprečava vezanost oca s djetetom. Ona nema povjerenja da će muškarac na pravi način postupiti s djetetom. Zar je osobito važno da pelena stoji simetrično, da li on drži bočicu nakrivljenu ili ne, ili što je beba više uprckana kad je on hrani? Zbog takvog nepovjerenja muškarac često gubi motivaciju da se brine za dijete. Oca ne bi trebalo upregnuti samo za određene kućne poslove, nego mu treba dopustiti da se u svako doba i na svoj način bavi djetetom. Pri previjanju otac se može maziti s bebom, pričati joj, nježno je masirati.

I kupanje može postati mjesto nježnog susreta. Ako majka doji dijete, otac bi mogao davati bočicu vodice ili čaja, primjerice.

Nijedan se muškarac ne smije osjećati glupim ako razgovar s bebom, ako joj pjeva, pleše ili joj zveck-a i klepeće. Naprotiv to će ga samo i obogatiti.

Dobar je otac uostalom i dobar partner. Zbog probuđene ljubavi prema djetetu, njegovih nježnih nastojanja, on postaje osjećajiji – a prema svojoj ženi ima više razumijevanja.

Mila

James Joyce

Ulysses (3.)

Ovdje vani u mraku s nekim čovjekom kojeg ne poznajem koji trabunja i u snu stenje i viče o crnoj panteri koju će on ubiti. Ti si spasio ljude koji su se utapljali. No, ja nisam junak. Ako ovaj ostane, ja ću da kidnem.

Buck Mulligan mrštio se gledajući u sapunicu na britvi. Kliznu sa svoga visokog sjedišta te uze na brzinu nešto tražiti po džepovima hlača i zareža:

– Prokleta govornarija.

Prišao je topovskom ležaju, tutnuo ruku u Stephanov prsni džep i rekao:

– Posudi mi ovo malo krpice, da otarem britvu.

Stephen se nije branio, da mu Buck izvuče prljavi zgužvani džepni rupčić i da ga, držeći za okrajak, digne u vis. Buck Mulligan brižljivo otare oštricu. Onda, zagledavši se u maramicu, reče:

– Bardov balavnjak. Nova nijansa za naše irske pjesnike: balavozeleno. Gotovo da osjećaš okus te boje, a?

Ponovo se uzdigne do prosobrana te pogleda prijeko i pogledom obuhvati Dublinski zaljev, dok mu je svijetla, poput hrastovine blijedožuta kosa lagano lepršala na vjetru.

– Bože moj – izusti mirno. – Nije li more, kako Algys reče: sjedokosa majčica? Balavozeleno more. Mošnjestežuće more. Epi oinopa ponton. O Dedaluse, Grci. Moram te upoznati s njima. Moraš ih čitati u izvorniku. Thalatta! Thalatta! More je naša velika majčica. Dodi i gledaj.

Stephen ustane te pođe prijeko do prosobrana. Nasloni se te pogleda dolje na vodu i poštanski brod, koji je polako izlazio iz Kingstownske luke.

– Moćna naša majka – reče Buck Mulligan.

Odjedared svrnu velike ispitujuće oči s mora na Dedalusovo lice i reče:

– Tetka misli, da si ubio svoju majku. Zato ne želi da se s tobom družim.

(nastavit će se)

RAZLIKE
IZMEĐU
VINA I ŽENA

5. OD LOŠEĆ VINA KOMŠIJE NEMAJU
HASNE.

6. VINO I KAD SE PRIVRNE OSTANE
VJERNO.

Subotica kao saobraćajni centar

Subotica je jedan od najvažnijih saobraćajnih centara Kraljevine a svakako najvažniji saobraćajni centar Vojvodine. U Subotici koncentrišu sve željezničke linije i svi drumovi, koji teku u Bačkoj od juga, jugozapada i jugosistoka spram severa, što znači drugim rečima, da se ovde na svim granici koncentrišu sve komunikacije, koje treba da služe za izvoz, a isto tako koncentrišu se ovde i sve železničke pruge od zapada, severa i istoka prelazeći granice države te na ovaj način postaje Subotica centar uvoza.

Subotica je prema tome glavni železnički centar Vojvodine, jer se ovde sastaje sedam železničkih pruga i to:

- a) Subotica – Novi Sad – Beograd;
- b) Subotica – Kelebija – Budimpešta
- c) Subotica – Dalj (za Osijek) – Vinkovci (za Zagreb);
- e) Subotica – Dragutinovo (za Bukurešt) – Pančevo;
- f) Subotica – Horgoš (za Segedin) – Stari Bečej – Novi Sad;
- g) Subotica – Crvenka – Bogojevo;

Istovremeno Suboticom prolazi: Simplon Orientekspres, Orientekspres i Direkt Orient. Suboticom prolaze i sve direktne brzovozne veze istoka sa zapadom.

(nastavit će se)

Na temu mrak, kao prirodnu pojavu i društveni fenomen, napisano je četiri rada. Donosimo jedan, autorice polaznice radionice Kriste Rogić.

Sjenka mraka

Pogledam recimo jedne unoćale noći, mrak. Mali, prosti, običan, ljudski mrak. Srednjim prstom, nježno dotaknem bijelo dugme, upalim žarulju. Žarulju od 60 svijeća, kupljenu prije neki dan u prodavaoni s ugla. Znači još posve novu žarulju, na mrak još ne sviklu, koja je s mrakom još na ti, tek u fazi očižukanja.

Pogledam pažljivije i ponovno ne vidim ništa. čak ni novu svjetlost. Mrak linijom manjega otpora pobjegne mi u glavu. Tamo caruje, vlada. Samo sada ne vidim ni mrak. I onda kako ukinuti mrak, kao pojavu kao fenomen. Dokinuti mrak u glavi, a da glava ostane na mjestu i da mrak izide van i kaže: evo tu sam, to sam ja. Tvoj dragi mali mrak! I onda jedne večeri šetajući korzoom, vidim prvo čovjeka u šeširu, i čujem kako njegov mrak izlazi iz glave i kaže mi:

– Gospodice hoćete li sa mnom na kavu ili na večeru, a poslije u mrak?

Mrak. Prvi put ćutim da mrak ima ljigavo lice.

Zašto snijeg nije nalik na led?

Snijeg je samo smrznuta voda. Pa zašto onda nije nalik na led?

U svakoj pahuljici snijega ima veliki broj kristala leda i odbijanje svjetlosti s njihovih površina čini da one izgledaju bijele. Snijeg se stvara kad se u atmosferi smrzava vodena para. Tada nastaju mali kristali, bistri i providni. Kako u zraku postoje struje, kristali lete gore-dolje po atmosferi i skupljaju se oko jednog jezgra: može ih biti stotinu i više zajedno. Kada ova grupa ledenih kristala postane dovoljno velika, ona pada na zemlju i to nazivamo sniježnom pahuljom.

Neki kristali su plosnati, drugi u obliku niza iglica. Ali, neovisno o obliku, sniježni kristali uvijek imaju po šest strana ili uglova. Sniježna pahulja ima jednake grane, ali je njihov raspored različit. Nikada dvije pahulje nisu potpuno iste.

Jeste li znali da snijeg nije uvijek bijel. U mnogim dijelovima svijeta zapažen je crveni, zeleni, plavi, pa čak i crni snijeg! Razne boje snijega nastaju zato što se ponekad u zraku nalaze sitne gljivice ili čestice prašine koje lebde i hvataju se za sniježne pahulje dok one padaju na zemlju.

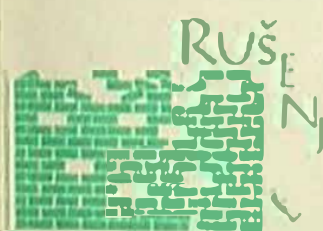
Snijeg sadrži dosta zraka i zato je slab provodnik topline. Zbog toga sniježni pokrivač štiti vegetaciju koja još nije proklijala; i zato je toplo u igloima i kućicama od blokova snijega.

ZANIMLJIVA
MATEMATIKA

1. MARIJA JE ISTISNULA PASTU ZA ZUBE IZ TUBE I DOBILA LINIJU DUGU 2 M. KOLIKA BI BILA LINIJA DA JE OTVOR NA TUBI DVA PUTA MANJI?
2. KOJOM SE CIFROM ZAVRŠAVA PROIZVOD 1998 TROJKI?

REŠENJA IZ BROJA 81:

1. $641 + 641 = 1282$
2. $(777 : 7) \times (77 : 7 + 7) + 7 - 7 = 1998$

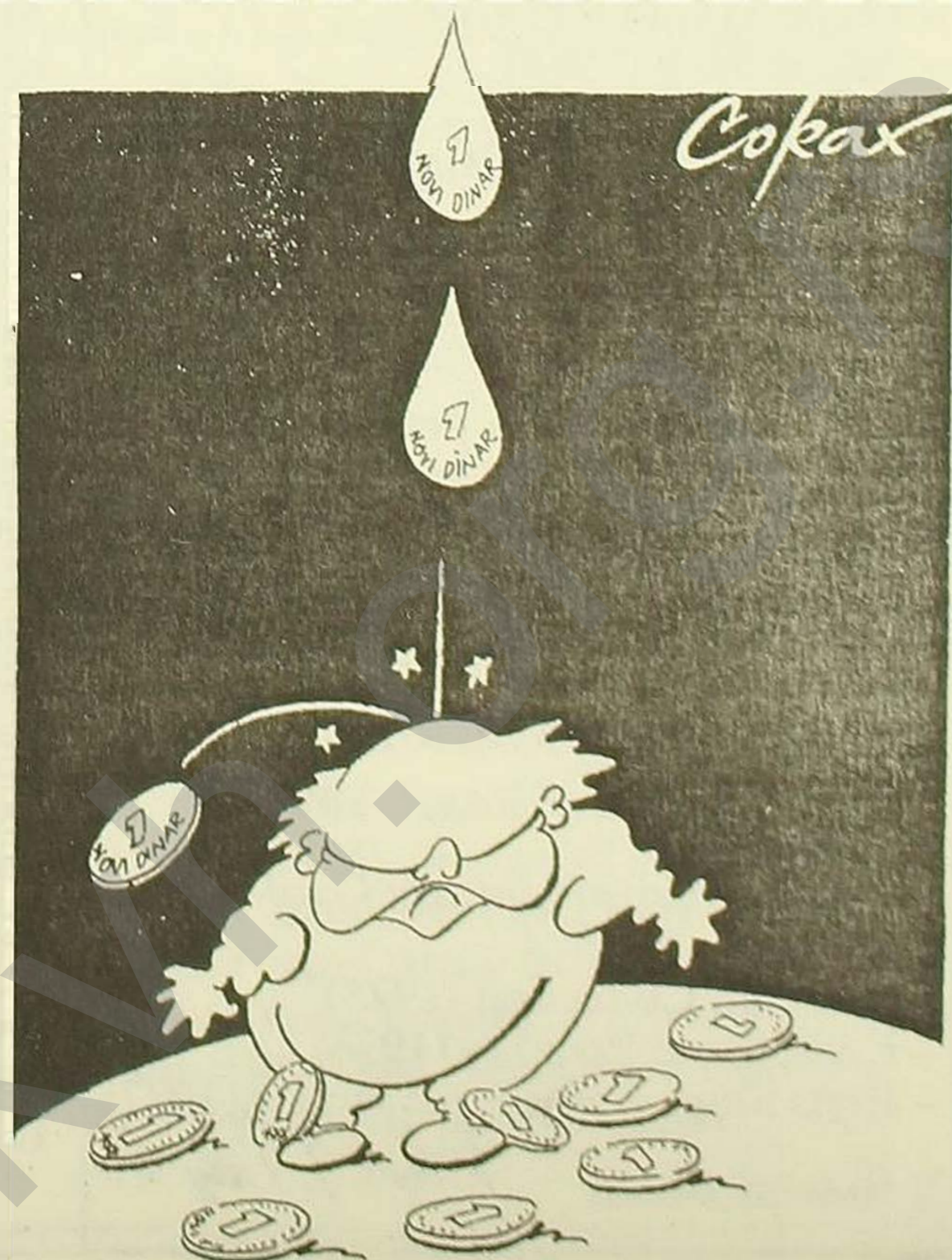
Zatvoriti padobrane

Triba srušiti sve ulice, a obaško sokake, u Subotici! Ostavit samo slipe sokačiće, kako bi neki subotički nazovi odbornici tipa i fele recimo jednog (M).B. Babića mogli napraviti razliku između padobrana i domobrana. I na taj način utvrdit da ode i nema Bunjevaca a glede svega iskazat svu mržnju spram svega što je hrvatsko ode. Jer to je njeva jedina politička platforma i program tiskan na pet svitski jezika.

Ovo nema veze sa krevetima. Krevete ne treba još rušiti. Oni služe u druge svrhe, prije i poslije govornice ruke treba prati, nemoj zato da te opominje mati.

Savjet iz karmića

Mnogi ugledno engagemirani drugovi ovih dana su diljem ove političke zime bili kod „i svijet“ i svet na skijanju. Do sada su mnogi tamo diljem „i sveta i svijeta“ bili natociljani. Vrijeme je da neki pripaze na vezove, da im se baza ne odveže. Ipak noga glavu čuva.

IMENIK ROCKA

THE „PINK FLOYD“ – nepobitni giganti undergrounda i psihodelije, simfo-rocka i konceptualne muzike, osnovani su 1966. od strane suludog genija, Syda Barreta, prvobitno kao londonski blues sastav. Njihovi nastupi u legendarnom okupljalištu underground i post-egzistencijalizmom opijenih obožavalaca, klubu „Ufo“ (uz grupe „Clark-Hutchinson“, Arthura Brownea, i grupu „Soft Machine“), pribavili su im kulturni status, ali i bacile Barreta u ludilo, te nje ga zamenjuje njegov (i njihov) školski prijatelj, pevač i gitarista David Gilmour. Postava: David Gilmour, Roger Waters (nominalni šef sastava na bas-gitari i vokalu), Nick Mason (bubnjevi i udaraljke), i Rick Wright (klavijature i vokal) i dan-danas predstavlja progresivnu-rock atrakciju par excellence, naročito na svojim spektakularnim koncertima (u čemu su im jedini takmac neuništivi „Rolling Stonesi“), premda ih je lider, Waters, napustio 1983. godine.

PROBRANA DISKOGRAFIJA:

- The Piper at the Gates of Dawn (1967)
 - A Saucerful of Secrets (1968)
 - More (1969)
 - Ummagumma (1969)
 - The Dark Side of the Moon (1972)
 - Wish You Were Here (1974)
 - The Wall (1979)
 - Works (1983)
- SYD BARRET – SOLO:**
- The Madcap Laughs (1970)
 - Barret (1970)
- DAVID GILMOUR – SAMOSTALNO:**
- David Gilmour (1978)
 - About Face (1984)

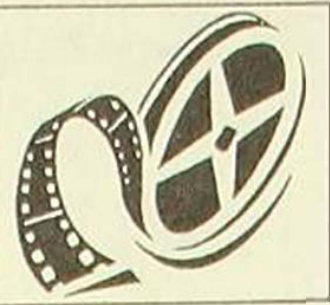
ELVIS PRESTLEY –

„kralj rock'n rolla“, u početku talentovani country pevač pod uticajem crnih rhythm and blues pevača. Rođen je 8. januara 1935. u Tupelou, Mississippi, umro od srčanog udara 16. avgusta 1977.

PROBRANA DISKOGRAFIJA:

- Rock'n roll (1956)
- Elvis (1956)
- Live at Madison Square Garden (koncertni, 1972)
- The Sun Collection (1975)
- Elvis Aaron Prestley (1976)
- Elvis Sings Leiber and Stoller (1977)

Robert G. Tilly

Kandidat za Oskara

„Tri letnja dana“, – Režija: Mirjana Vukomanović; glavne uloge: Slavko Štimac, Mirjana Joković, Mirjana Karanović

U svoj prvenac „Tri letnja dana“ Mirjana Vukomanović uložila je sve ambicije i frustracije školovanog, a nerealizovanog umetnika. Scenario Gordana Mihića ona je tretirala sa pretencioznošću početnika, razvijajući ga u svakom ključnom momentu na pogrešnu stranu. „Tri letnja dana“ su, kada Vukomanovićevu ne bi sopstveni problemi odvlačili van filma, jednostavna fabula o grehu i žrtvi, situirana u milje socijalnog taloga karakterističan za srpsku kinematografiju. Mihić je čvrsto povezao svoje junake, opterećujući film nepotrebnom galerijom sporednih likova, no ipak jasno oslanjajući dub filma na ultrakonzervativno patrijarhalno osećanje grešnosti otvorene ženske seksualnosti, i žena-reditelj trebalo je bolje od muškaraca da ga shvati i prikaže. Ali, Vukomanovićeva nije uspela da se dovoljno izbori sa sobom i po izgledu filma očigledno groznim uslovima produkcije. Vizuelno, „Tri letnja dana“ raspadaju se na prvi, dokumentarno-neorealistički deo, i na drugi deo, koji ne liči ni na šta smisljeno. Ovaj raspad uzrokovan je pogrešnim čitanjem scenarija, u kojem je prvi deo često pretenciozna sociološko-etička analiza, a drugi ishitrena i samodovoljna tragedija. Ono što ipak povezuje „Tri letnja dana“ koliko-toliko u celinu je puka Aristotelova dedukcija, ali to sa filmskom umetnošću nema nikakve veze.

Ako je Vukomanovićeva bila u grču, glumci nisu. Slavko Štimac je pravi romantični vitez, a Srđan Žika Todorović postigao je punu snagu izraza svojom kreacijom sirovosti. Ženski dvojac čine uvek perfektna Mirjana Karanović i ovog puta suviše rezervisana Mirjana Joković. U epizodama briljiraju Petar Kralj i Branislav Zeremski, što sve zajedno postiže dobru filmsku karakterizaciju likova. Ali, kriminalno loše režirane scene akcije u završnom delu filma i naročito bedan finalni obračun nisu ni oni mogli da spasu.

Želja da što više kaže, umesto da se usmeri na za domaći film retko dobru priču, odvela je Mirjanu Vukomanović na stranputicu kritičnosti oduzimajući njenom filmu svaku snagu. „Tri letnja dana“ daleko zaostaju za „Jugofilmom“ Gorana Rebića i apsolutni je nonsens da ovako neskladan film bude jugoslovenski kandidat za „Oskara“. Za običnog bioskopskog gledaoca, „Tri letnja dana“ su samo neprijatnost jednaka okruženju u kojem živi, sa duboko skrivenim zrcem filmskog medija. Premalo za bilo kakvu pohvalu.

Pera Marković

Izložba slika Matije Molzera

Magija pretapanja riječi u slike

Vjerojatno najsvestranijem stvaraoču u Subotici danas, koji se uspješno okušao u pjesničkom tvorenju na četiri jezika (mađarski, njemački, hrvatski i srpski), istojezičnoj prevoditeljskoj gradnji, skladateljstvu i glazbenom odgoju, te slikarstvu, **Matiji Molzeru** upriličena je ovih dana izložba njegovih najnovijih slika u Klubu umirovljenika Mjesne zajednice „Centar II“, u ulici Žarka Zrenjanina. Formalna je značajka slika iz ove postavke što su one nastale u posljednje dvije godine, a na predlošku poetskih slika iz zbirke pjesama subotičkog književnika **Milovana Mikovića** „Avaške godine“ i „Koreni stvari“. Sadržinski promatrano, slike karakterizira kompozicijsko jedinstvo cjeline, u kome dominira snažan izraz rapsodičnih boja, u koji su vješto utopljeni crtanjem detalji iz svijeta Mikovićevih pjesama.

Na otvorenju izložbe u prepunoj dvorani Kluba, pored Molzera, govorio je i Milovan Miković, dok je nadareni Molzerov učenik **Nikola Vučković** izveo dvije Lisztove skladbe.

(t. ž.)

Pravnički

Copyright u računalstvu

kutak

Usvezi s copyrightom, u računalstvu se često pojavljuje nekoliko termina.

Freeware je računalni termin kojim se označavaju besplatnost korištenja kakvog proizvoda (jedan takav novi izvrstan program je *You code page converter*, kojim se vrši izmjena kodnih rasporeda u već gotovom tekstu). *Shareware* su kompjuterski programi koji se slobodno koriste po pravilu određeno vrijeme, nakon čega bi se trebala platiti licenca (neki programi funkcioniraju nakon roka i bez licence). *Demo* programi su nekompletni programi, više kao reklama, pa se mora platiti licenca ukoliko se žele koristiti sve mogućnosti programa. Probne verzije (*prerelease*) se puštaju u opticaj prije konačne verzije, i često su najvažnije komande nedostupne. *Beta* verzije su gotovo kompletne verzije, ali nisu u potpunosti sigurne glede kvaliteta.

Public domain je pojam suprotan copyrightu - ovakve programe može svatko koristiti u bilo koje svrhe (npr. copyright je istekao ili je povučen, proizvod je nastao kao rezultat rada državnih organa), i tu nema čak ni ograničenja u pogledu distribuiranja, kakva se znaju sresti kod nekih računalnih programa (npr. program se može slobodno prenositi ali ne u komercijalne svrhe, što je, s pravnog stajališta, bez ikakve praktičke važnosti).

Gusarstvo je kršenje copyrighta, i česta je za zemlje koje nisu u potpunosti dio civiliziranoga svijeta, a s postupnim uključivanjem u ovaj, državni organi takve zemlje prisiljuju se na poštivanje u zapadnome svijetu neprikosnovenosti svakog, pa tako i umnog i industrijskog vlasništva. Međutim, poneki put se kompjutorsko gusarstvo može i pravdati, budući su neki računalni programi bezobrazno skupi.

(j. š.)

Izborna skupština HKPD „Matija Gubec“

Izabrano novo rukovodstvo

U nedjelju je 18. siječnja u Domu kulture u Tavankutu održana Izborna skupština Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva „Matija Gubec“. Nakon usvajanja izvješća o radu u proteklom periodu, u kome su istaknuti uspjesi između dvije Skupštine, ali je ukazano i na određene poteškoće u radu, te financijskog izvješća, 82 nazočna člana je tajnim glasovanjem izabralo nove članove Predsjedništva i Nadzornog odbora.

Od osamnaest predloženih kandidata, u novo Predsjedništvo HKPD „Matija Gubec“ izabrani su Vesna Bekeš, Pere Benčik, Marko Berberović, Vince Dulić, Ivica Dulić, Branko Horvat, Antun Lučić, Marija Matković, Gordana Nimčević, Josip Nimčević, Jelena Prčić, Antun Prčić, Jozefina Skenderović, Nela Skenderović i Tomislav Žigmanov. Za nove članove Nadzornog odbora, od pet predloženih kandidata, izabrani su Antun Benčik, Stana Bilinović i Ruža Prčić. Na kraju rada, članovi Skupštine Društva usvojili su glavne smjernice budućeg rada, čije su osnovne ideje da se mora istrajati na dosadašnjem obimu aktivnosti, zatim da mora doći do profesionalizacije putem zapošljavanja barem jednog čovjeka, kao i da se pokušaju osigurati sredstva za prostor za stalnu postavku slika Kolonije naive u tehnici slame, koja je sastavni dio djelovanja HKPD „Matije Gupca“.

U četvrtak 22. siječnja najstariji izabrani član novog Predsjedništva Vince Dulić sazvaio je prvu sjednicu Predsjedništva na kojoj je za novog predsjednika većinom glasova tajnim glasovanjem izabran Branko Horvat, dosadašnji dopredsjednik. Također su izabrani i novi dopredsjednici (Ivan Dulić, Jozefina Skenderović, Nela Skenderović i Tomislav Žigmanov), te tajnik (Antun Lučić) i predsjednica Nadzornog odbora (Stana Bilinović).

(lj. k.)

Njemački narodni savez u proteklom periodu

Uspješna radna godina

Na prvoj Godišnjoj skupštini „Njemačkog narodnog saveza“ („Deutscher Volksverband“), održanoj 24. siječnja u MKC „Népkör“, okupilo se više od stotinu članova i simpatizera Saveza iz Novog Sada, Bajmoka, Čantavira, Novog Bečaja, Sente, Kikinde, Apatina, Vršca, a gosti su bili i dr. Volker Pellet, generalni konzul Njemačke u Jugoslaviji, Bela Ivković, predsjednik HKC „Bunjevačko kolo“, i prof. dr. Zoran Žiletić, predsjednik Društva srpsko-njemačke suradnje iz Beograda.

Skupštinu „Njemačkog narodnog saveza“ je otvorio predsjednik Rudolf Weiss. Iz njegova godišnja izvješća o radu Saveza primjetno je da je za proteklih godinu dana ostvareno i više no što je programom bilo predviđeno.

– Za proteklih dvanaest mjeseci imali smo dvadeset i pet manifestacija, koje je ukupno vidjelo 3.250 ljudi – rekao je Rudolf Weiss. – Mjesečno, broj naših članova rastao je u prosjeku za 23%. Osnovali smo knjižnicu s gotovo tisuću naslova, počeo je raditi i zbor koji jednom tjedno ima redovite vježbe. Osobito smo ponosni na naše besplatne tečajeve njemačkog jezika, koji sada funkcioniraju u 5 grupa i otvoreni su ne samo za Nijemce, već za sve naše sugrađane.

U daljnjem tijeku sjednice, izvješća su podnijeli i tajnik, rizničar i knjižničar Saveza, kao i povjerenik za humanitarna pitanja i predstavnik nastavnoga kadra tečajeva njemačkog jezika. Dopredsjednik Saveza, Michael Horváth Ekker, naglasio je da, uz brojne zadaće koje očekuju Savez, i nadalje jedna od glavnih jeste – očuvanje njemačkoga nacionalnog identiteta.

Skupštinu je pozdravio i gospodin Bela Ivković ispred Hrvatskoga kulturnog centra zaželjevši dalju uspješnu suradnju ova dva naroda na ovim prostorima, dok je prof. dr. Zoran Žiletić na njemačkom i srpskom jeziku pozdravio prisutne ispred svojega Društva. Pohvalne riječi o proteklom radu „Njemačkog narodnog saveza“ iskazao je i dr. Volker Pellet, generalni konzul Njemačke. On je, kako je rekao, od prvih dana osnutka pratio rad Saveza i više je nego zadovoljan postignutim rezultatima. Stoga se i ubuduće može očekivati puna podrška Savezu od strane Njemačkog veleposlanstva u Jugoslaviji, kao i od njemačke matične države, naglasio je konzul Pellet.

Vesna Weiss

Kulturna razglednica Subotice

NARODNO KAZALIŠTE

U Narodnom kazalištu u Subotici, kao gost Srpske drame 16. siječnja gostovalo je Narodno kazalište iz Zrenjanina, s obnovljenom premijerom iz 1994. godine: „Draga Jelena Sergejevna“ Ljudmile Razumovske, u režiji Branka Popovića, gosta iz Užica. Kazališni komad „Draga Jelena Sergejevna“, napisan je 1980. i obrađuje temu iz pedagogije. Moto ovog komada, čine stihovi Bulata Okudžave: „Dok se zemlja još okreće“.

Uloge su dobro odigrali glumci: Svetislav Utješanović, Nataša Ilin, Ljubiša Milišić, Jugoslav Krajnov, Aleksandar Bogdanović. Komad je u prepunoj sali Narodnog kazališta u Subotici dobro prihvaćen.

VESTIBIL GRADSKE KUĆE

Članica Likovnog odjela HKC „Bunjevačko kolo“ Cila Bajić imala je samostalnu izložbu slika u vestibulu naše Gradske kuće. Tematski najveći dio slika u ulju i pastelu imaju za motiv bundeve.

GALERIJA "LIKOVNI SUSRET"

U salonu moderne galerije „Likovni susret“, 19. siječnja otvorena je retrospektivna izložba slika, crteža, stripova, Tibora Bade (Bada Dada), koja je praćena kulturno-umjetničkim programom foliranta Bank Oblaka i grupe „Dr. Živago“ (Mračne zvezde) iz Novog Sada. Program je veoma uspješno pripremila mlada redateljica iz Novog Sada, Ivana Sremčević.

CINEMA GALLERY

U „Cinema Gallery“ u foajevu kina „Zvijezda“ 23. siječnja otvorena je parcijalna izložba prve subotičke kolonije slikara „Čurgo“ koja će proslaviti tri decenije postojanja u Galeriji „Likovni susret“ s kompletnim radovima svih njenih članova. Izložbu je otvorila Olga Šram, direktorica „Likovnog susreta“.

LIKOVNI SUSRET

U galeriji „Likovni susret“ 25. siječnja otvorena je izložba članova prve subotičke likovne kolonije „Čurgo“. Ovom prilikom proslavljena je 30 godišnjica formiranja ove prve likovne kolonije u zemlji kada je te iste 1967. godine formirana i kolonija u Ivanjici. Naziv „Čurgo“ potiče od jednog salaša u blizini Ludoškog jezera na Paliću, gdje je formirana i radila ova kolonija. Njeni članovi od osnivanja bili su: Bir Miklós, Kerekes Sándor, Petrik Tibor, Magyar János, Siskovsky András, Török Sándor, Török István i kasnije Zsáki István. O radovima slikara ove kolonije govorio je Bela Duranci, istoričar umjetnosti.

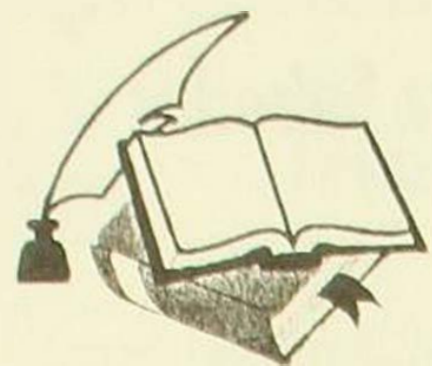
GRADSKI MUZEJ

U Gradskom muzeju 23. siječnja otvorena je izložba Narodnog muzeja iz Beograda, Miodraga Vujačića (1932-1997) i Ciklus Adela (1982-1988). U postavci je izloženo oko pedeset eksponata. Izložba će trajati mjesec dana.

VELIKA DVORANA HKC "BUNJEVAČKO KOLO"

U Velikoj dvorani HKC „Bunjevačko kolo“ 20. siječnja otvorena je redovita izložba slika članova Likovnog odjela ovog Centra. Izložbu je otvorila Olga Šram, povjesničar umjetnosti, a pored nje još su govorili Marija Maja Dulić, ravnateljica Likovnog odjela, i Bela Ivković, predsjednik Centra.

Ramiz Rashiti

Četvrt milenija subotičke gimnazije (XI.)

piše: Mr. Josip Ivanović

(nastavak iz prošlog broja)

Poslije ovog podizanja plaće (neobičajeno za dotadašnju subotičku praksu), školski savjet je pokrenuo inicijativu da se plaće profesora gimnazije opet povećaju, tako da budu veće nego u drugim gimnazijama Monarhije, što bi trebalo poslužiti napretku gimnazije. Plan je zaista urodio očekivanim plodovima.⁷¹

Ministarstvo prosvjete je Andrása Héjju premjestilo za ravnatelja gimnazije u Székely-Udvarhely pa je na njegovo mjesto Gradski magistrat ponovno postavio Pála Jámbora, i to od 25. rujna 1873., budući da se on u međuvremenu vratio sa političkih funkcija i ponovno radio kao profesor u subotičkoj gimnaziji. Školske 1880/81. godine Pál Jámbor je zatražio umirovljenje zbog slabog zdravstvenog stanja te je dužnost ravnatelja gimnazije privremeno vršio njen najstariji profesor Ferdinand Vojnits, dok Gradski magistrat svojom odlukom od 30. kolovoza 1882. nije za ravnatelja gimnazije postavio također njenog dotadašnjeg profesora Mátyása Haverdu.⁷²

Imenovanje novog ravnatelja je u gradu izazvalo negodovanja, jer je jedan dio gradskih otaca htio mjesto ravnatelja gimnazije povjeriti pijaristi Alajosu Nagyu. Naime,

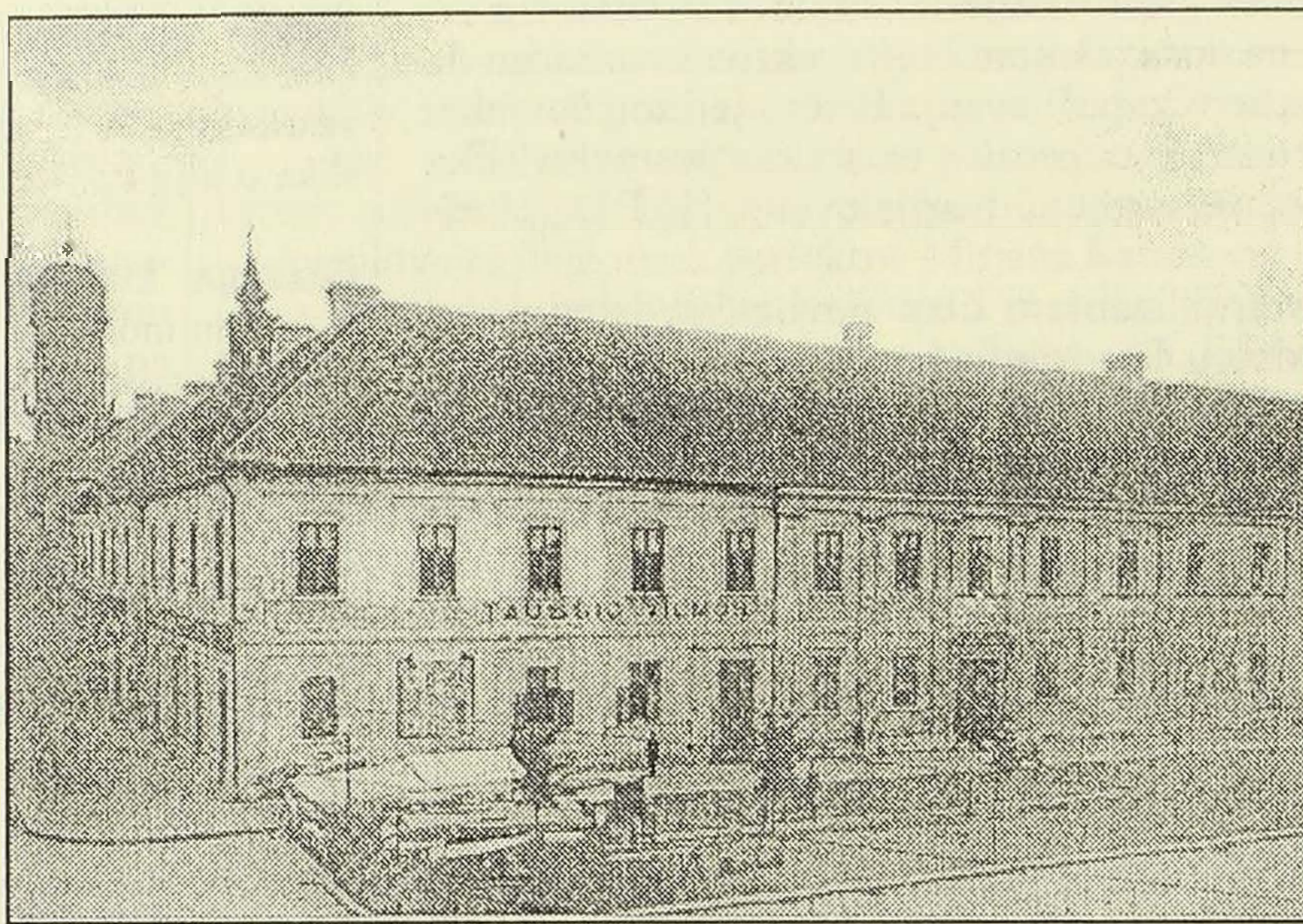
već prije ovog imenovanja vodile su se rasprave oko ponovnog pokušaja predaje gimnazije pijaristima. Kako se u tome nije uspjelo, htjelo se da makar ravnatelj bude pijarista. Taj dio gradskih otaca htio je naime da gimnazija bude katolička a ravnatelj pijarista, a to njeno obilježje svakako bi potvrđivao. O ovim pokušajima

na licu mjesta izvidi i pokuša smiriti situaciju, u čemu je djelomično i uspio. Međutim, to smirenje duhova bilo je samo privremeno. Zagovornici ideje o ravnatelju pijaristi htjeli su gimnaziji dati vjersko-katoličko obilježje, navodeći sebi u prilog da je gimnazija s takvim obilježjem i nastala, te da se ne smiju tekovine stol-

samom naslovu gimnazije za-pravo bi štetilo ugledu gimnazije jer bi smetalo pripadnike protestantske, jevrejske i pravoslavne vjere, koji su u gradu bili u manjini; smatrali su da ni sami fratri, premda katolički redovnici, nikada to obilježje gimnazije nisu posebno isticali. Po ovom pitanju razilazili su se čak i profesori i ravnatelji gimnazije; tako je gimnazija od 1867. do 1874. godine imala u svom naslovu odrednicu „katolička”, dok se ova odrednica gubi dolaskom novog ravnatelja Mátyása Haverde.⁷³

Pitanje predaje gimnazije na državnu brigu i upravu bilo je pokrenuto još nekoliko puta, ali svaki put bez uspjeha. Jednako tako jalova su ostala i obećanja ministra prosvjete Tivadara Paulera u vezi otvaranja poljoprivredne škole u Subotici. Međutim, budući da je Gradski magistrat pokazao ozbiljnu spremnost da izvrši svoj dio dogovora, to jest, da otvori Gradansku školu, Ministarstvo prosvjete je moralo barem djelimično ostvariti svoje obaveze iz već spomenutog dogovora. Naime, prema planu Kraljevskog senata iz 1868. godine, trebalo je u Ugarskom dijelu Monarhije otvoriti dvadeset državnih učiteljskih škola za školovanje učiteljica, od kojih su otvorene svega dvije, i to u Budimu 1869. godine i u Subotici 1871. godine.⁷⁴

(nastavit će se)

Zgrada gimnazije s prizemnim prodavnicama Vilmoša Tausiga iz 1908.

nalazi se mnoštvo reagiranja i komentara u tadašnjim gradskim listovima i drugim publikacijama. Cijela je stvar poprimila razmjere afere, tako da su gradski oci koji su htjeli Alajosa Nagya za ravnatelja bili na žalbi čak kod ministra prosvjete u Budimpešti. Ministar je poslao jednog svog čovjeka da

jetne gimnazijske povijesti iznevjeriti. Drugi dio gradskih otaca ustrajao je pri stavu da gimnazija ostane gradska, odnosno općinska, a da njeno katoličko obilježje nije potrebno posebno isticati, s obzirom na činjenicu da je najveća većina Subotičana katoličke vjere, a isticanje tog obilježja u

⁷¹ Zapisnik Magistrata od 26. kolovoza 1875., ibidem. Plan je uspio u tom smislu što je s jedne strane smanjena fluktuacija nastavnog kadra, a s druge strane u Suboticu su dolazili natjecati se mnogi profesori (s obzirom da se vijest o visokim plaćama relativno brzo proširila) od kojih je Gradski magistrat izabirao zaista one najbolje. I pored tadašnje, dosta teške financijske situacije, Gradski magistrat je na svojoj sjednici od 26. kolovoza 1875. s 23 glasa „za” i 19 glasova „protiv” ovaj prijedlog školskog savjeta ipak prihvatio. Tako je, počev od 1. siječnja 1876. godine, plaća redovnog profesora iznosila 1.200 forinti godišnje, zatim na to još dodatak za stambene potrebe od 200 forinti i na svakih pet godina službe u ovoj gimnaziji još po 100 forinti. Ravnatelj je pored svega toga imao još 300 forinti dodatka na funkciju i još 100 forinti za pristojno stanovanje. U ovom periodu su se u redovima profesorskog zbora subotičke gimnazije našli zaista ljudi koji su pronijeli slavu ove ustanove svojim ne samo pedagoškim, već i znanstvenim i kulturnim radom.

⁷² Zapisnici Magistrata od 25. rujna 1873. i 30. kolovoza 1882., ibidem.

⁷³ Ravnatelji Frankl i Héjja, usp. u izvorima pod brojevima: 64, 65, 66 i 67.

⁷⁴ Odlukom Kraljevskog senata otvorena je 25. studenog 1871. u Subotici trogodišnja Državna ženska učiteljska škola, koja je 1877. godine dopunjena u četvorogodišnju i kao takva traje sve do raspada Monarhije. Od 1919. godine ova škola je pretvorena u Državnu mješovitu učiteljsku školu i kao takva radi do 1929., kada je ukinuta donošenjem Zakona o srednjim školama. Ponovno su je otvorile mađarske okupacione vlasti kao žensku učiteljsku školu licejskog tipa od 1941. Od 1945. godine ova škola postaje ponovno mješovita učiteljska škola. Od 1948. pa do 1974. godine radi pod nazivom Učiteljska škola u Subotici, da bi tada ustupila mjesto novoformiranoj Pedagoškoj akademiji, koja je 1992. godine prestala postojati u Subotici, jer se transformirala u Učiteljski fakultet koji je smješten u Somboru. Podaci uzeti iz zapisnika Magistrata od 25. studenog 1971., navedeno u izvorima pod brojem 7 i iz jubilarne edicije: „Sto godina obrazovanja učitelja u Subotici”, Subotica 1971.

Tjelesni odgoj u prošlosti gimnazije (I.)

Prije 130 godina gimnastika postala obaveznim predmetom

Tijekom XVIII. stoljeća nastala je potreba za osnivanjem takve obrazovne institucije koja će omogućiti znanje latinskog jezika, koji je bio uvjet daljeg napredovanja u obrazovanju. Tako su pored osnovnih, odnosno trivijalnih škola osnovane latinske škole. Skromni počeci vezani su za vrijeme kada grad postaje kameralna varošica, odnosno 1747. godine i time je postavljen osnov današnje gimnazije.

Škola je od 1777. godine počela mijenjati svoj karakter, budući da se država počela interesirati za škole. Državna komisija je izradila program školske nastave. Taj program je dobio snagu zakona i objavljen je u Beču 1777. kao prva školska pravila. Taj Pravilnik je dijelio latinske škole na gramatičke škole i gimnazije.

Od postanka škole do 1. rujna 1787. godine nastava je bila na latinskom jeziku, a od 1787. na njemačkom, da bi poslije smrti cara Josipa II. latinski jezik ponovno bio vraćen u škole. Zakonom od 1845. uveden je u gimnaziju mađarski kao nastavni jezik. Predavači u gimnaziji su bili franjevci od osnutka do 1860. godine. Poslije 1860. profesori su svjetovnjaci izuzev predavača vjeronauka. Od školske 1861/62. škola radi kao potpuna gimnazija od osam razreda.

U ovo vrijeme, tjelesni odgoj nije bio obuhvaćen nastavnim programom. Fiskultura je bila još velika nepoznanica. Istina, neki istraživači govore o nekoj fizičkoj aktivnosti učenika, međutim to je samo igra i zabava u slobodnim satima. Pitanje tjelesnog odgoja školske mladeži dobilo je prioritet u sklopu općih pedagoških reformi 1848. godine. Međutim, ova važna kongresna odluka u subotičkim školama realizirana je tek nakon punih 20 godina.

Kako vidimo, tjelesni odgoj u subotičkim školama nije odmah našao svoje mjesto. Istina, u gimnaziji za školsku 1867/68. u nastavni program uvršten je tjelesni odgoj kao obavezan predmet s dva sata tjedno. Za učitelja tjelovježbe izabran je István Papp, grunтовni pisar uz godišnju plaću od 400 forinti. Iz zapisnika gradskog savjeta od 29. listopada 1868.

vidljivo je da je imenovani pored plaće imao privilegij da pored obaveznih sati može u slobodnom vremenu davati privatne satove a uz obavezu da u zimskim mjesecima ostane na pisarskim poslovima u grunтовnici. Dakle, prvi subotički učitelj tjelovježbe je István Papp, grunтовni pisar!

U nedostatku dvorane, nastava je mogla otpočeti tek u proljeće 1868. i to vani, na slobodnom prostoru. Mogla je početi, ali nije! Nedostajao je teren za vježbanje a i stručna sprema nastavnika nije odgovarala propisanim zahtjevima. U međuvremenu, sam István Papp opterećen problemima 1875. napušta radno mjesto učitelja tjelovježbe. Budući da se na natječaj nije javio ni jedan odgovarajući kandidat, gradski savjet je za učitelja tjelovježbe postavio profesore Agossta Méreia i Károlya Sziebenburgera, na polju tjelesnog odgoja obojica instruktori praktičari. Gimnazija je tek 1881. godine dobila kvalificiranog učitelja tjelovježbe u licu Gyule Szigethi Benedek. Dotle su sati tjelovježbe prolazili u raznim igrama i to samo u jesenjim i proljetnim mjesecima. Odlaskom Benedeka, 10. siječnja 1890., za učitelja tjelovježbe biva postavljen Lajos Vermes poznati sportaš i organizator sportskih aktivnosti u gradu, odnosno na Paliću.

Vermes nakon tri godine službovanja, 15. rujna 1893., iznenada podnosi gradskom savjetu otkaz na radno mjesto učitelja tjelovježbe. Svoju odluku obrazlaže lošim uvjetima za rad, navodeći da su gimnastičke sprave u većini neispravne, a dvorana, gotovo opasna za zdravlje učenika, te da pod takvim uvjetima ne može udovoljiti traženom nastavnom programu. Prava istina je zapravo u tome da je on bio preangažiran na raznim aktivnostima van gimnazijskog kruga – obavljao je razne poslove na polju sportske aktivnosti, radio u klubovima „Szabadkai Torna Egyletu“, „Achillesu“, organizirao čuvene „Paličke igre“... a ruku na srce, ovo ga je i više privlačilo.

(nastavit će se)

Ante Zomborčević

Suvremena medicina

Aspirin - medikament u upotrebi cijelo stoljeće

Aspirin je jedan od najrasprostranjenijih medikamenata u svijetu. Nekada je bio narodni lijek, a danas je poznat farmaceutski proizvod koji ublažava bolove i liječi prehladu. Narodni lijekovi, preteče „aspirina“, postojali su još 400 godina prije Krista, a smatra se da ga je izumio Hipokrat (450- 370), koji je u staroj Grčkoj glavobolju liječio sokom od zelene salate i uljem sjemena maka, a kasnije je koristio i koru od drveta vrbe (Salix alba). U XIX. stoljeću je Johan Andres Buhner od drveta vrbe uspio napraviti kiselinu salicin, dok je Karl Jakob Loving proizveo istu od jedne vrste poljskog cvijeća. Francuski kemičar Charles Frederic Gerhard je 1853. reakcijom između sodij salicilata i acetil klorida stvorio acetilsalicilnu kiselinu, koja je osnova za „aspirin“.

Četrdeset godina kasnije, 1893., mladi kemičar Felix Hofmann, koji je radio u „Bayerovom“ laboratoriju, želeći da pomogne ocu koji je patio od reume, a kome nije prijala salicilna kiselina, počeo je s kolegom Hainrichom Dreserom ispitivati acetilsalicilnu kiselinu. Preciznim farmakološkim i toksološkim testovima utvrđeno je kako se ova supstanca može koristiti, a Hofmannov otac je bio prvi čovjek koji je popio „aspirin“.

Od 1899. „aspirin“ se zvanično koristi kao lijek za otklanjanje bolova, za smanjenje temperature, protivu reumatizma, prehlade... Danas znanstvenici tvrde kako jedan „aspirin“ dnevno čuva od infarkta i koronarne tromboze. Ukoliko se nakon desete godine svakoga dana pije male su šanse da se oboli od Alchamareove bolesti i katarakta.

Ramiz Rashiti

 tipptopp
System

ELEKTRO-MIX
INSTALACIJE
EL. UREĐAJI
APARATI ZA
DOMACINSTVO
Tel: 024 / 35-174
Sonje Marinković 31

NAMA JE DOVOLJNO DA ZNATE ZA NAS

FUNERO

PRIVATNO POGREBNO PODUZEĆE

- Subotica, Karadordev put 2
telefon: (danonoćno) 55-44-33
- Bajmok, JNA 3 (u cvečari
„Mariška,“) telefon: 762-024
(danonoćno)
- Palić, Jo Lajoš 18 (u cvečari
„Orhideja,“) telefon: 752-759
- Horgoš, Borisa Kidriča 7,
telefon (danonoćno): 792-202

Tish-optika Maksima Gorkog 26
SUBOTICA
Telefon: 551-045

RADNO VREME:
Radnim danom 9.30-12.00
16.30-19.00
Subotom 9.00-12.00

Prepisivanje očnih pomagala i davanje saveta
za korišćenje istih, svakim radnim danom od
17.00-19.00

POSEBNE POGODNOSTI:
-10% popusta kod gotovinskog plaćanja
-plaćanje u više rata
-mogućnost žirnog plaćanja

Baktericidna svojstva meda

Antimikrobno djelovanje meda je sposobnost meda da ubija neke mikroorganizme (baktericidnost) ili da zaustavi njihov razvoj (bakteriostatičnost). Ova svojstva meda bila su poznata nekim narodima još u drevna vremena. Stari Grci i Rimljani koristili su med za dugotrajno čuvanje mesa u svježem stanju. Poznato je da je leš čuvenog vojskovođe Aleksandra Makedonskog iz Male Azije, gdje je umro (323. godine prije Krista), prenijet u domovinu i potopljen u med.

Zreli pčelinji med je jedan od najtrajnijih prehrambenih proizvoda. U povoljnim uvjetima može se veoma dugo očuvati da se ne upljesnivi, ili uskisne. Praktično se može reći da se pčelinji med ne kvvari, a njegova trajnost je u doslovnom smislu riječi neograničena. To potvrđuje i podatak od prije dva desetljeća kada je u ruševinama antičkog grada Pastruma, južno od Napulja, nađeno osam posuda s medom, koji je ostao kemijski nepromijenjen i potpuno upotrebljiv, premda je bio star najmanje dvije tisuće godina. Drugi primjer, prilikom raskopavanja egipatskih piramida i razvalina starog Babilona, u grobnicama su nađeni sudovi s medom koji je bio dosta dobrog kvaliteta iako je prestajao više tisuća godina.

Utvrđeno je da med ispoljava jako baktericidno djelovanje prema izazivačima gnojnih oboljenja – stafilokokama i streptokokama. Tifusne bakterije uginu u medu za 48 sati, paratifusne za 24, dizenterične za 10 sati. Bacil koji izaziva upalu crijeva uginu poslije 48 sati, a bacil koji izaziva trovanje krvi pri kroničnim upalama bronhitisa i pluća, uginu nakon četiri dana. Med zaustavlja razvoj prouzročivača tuberkuloze. Istraživanja u Bugarskoj pokazala su da antibiotičko djelovanje u visokom stupnju ovisi o vrsti meda. Tako, lipov i šumski med djeluju jače na stafilokoke, a kestenov na *Escherichia coli*. Duhanski med ima najslabije antimikrobno djelovanje.

Med ima i antimikotično (protiv gljivica) i protistocidno djelovanje – ubija jednostanične životinjske organizme – amebe, infuzorije i dr. Eksperimentalno je utvrđeno veoma izraženo konzervirajuće djelovanje meda na lako kvarljive životinjske, biljne i druge proizvode, koji se potopljeni u medu očuvaju više godina i ne raspadaju se.

Najnovijim proučavanjima utvrđeno je da svoje baktericidno, antimikotično, protistocidno i konzervirajuće djelovanje med duguje, osim svom složenom biokemijskom sastavu, prije svega prisustvu raznih antibiotičkih materija tzv. fitoncida. Fitoncidi dopijevaju u med s biljaka preko nektara i peludi (polena), medljike i smolastih tvari. Oni su u visokom stupnju hlapljivi i prilikom zagrijavanja meda, jedan dio ishlapi. Zbog toga med koji je dugo stajao na visokoj temperaturi, kao i onaj koji je proizveden ishranom pčela šećernim sirupom, siromašan je u fitoncidima i ima slabo antimikrobno djelovanje.

Ante Zomborčević

Općinski novac gradova države SHS nakon I. svjetskog rata

Po završetku I. svjetskog rata na teritoriji tek stvorene države SHS (Srba, Hrvata i Slovenaca) zateklo se u opticaju više vrsta novca – srpskih i crnogorskih, austrougarskih, bugarskih, zatim okupacionih izdanja itd. U prometu je uglavnom bio papirni novac, dok je metalni zbog veće vrijednosti metala od nominalne, brzo nestao.

Nedostatak sitnog novca djelomično je ublažen izdavanjem novčanica od pola dinara (1919.) i dvadeset pet para (1921.). Međutim, ove mjere nisu mogle regulirati potrebe prometa, tako da su 1919. i 1920. godine mnoge općine (gradovi) izdali privremene male papirne novčanice da bi ublažile nedostatak sitnine na svojim područjima.

Najbolju ilustraciju za to koji je razlog naveo razne gradove da emitiraju ove novce daje tekst na splitskom općinskom novcu izdatom 2. kolovoza 1919. godine: „Doznaka za deset krunskih helera što je ispušta upaviteljstvo općine Splita, u pomanjkanju sitna novca, na temelju odobrena zaključka općinskog vijeća od 16. srpnja 1919.“

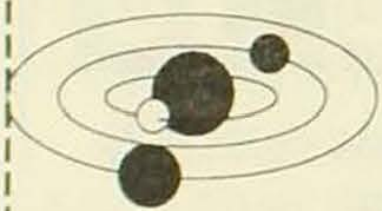
Budući da još nije bilo uvedeno obvezno računanje u dinarima i parama, novčane jedinice nisu bile svuda iste i mijenjale su se u ovisnosti od toga koji je novac ranije bio u opticaju na području općine izdavača. Tako npr. beogradska općina tiskala je novčanice od 10 i 20 para (1919.), Zagreb je izdao od 10, 20 i 50 filera (lipnja 1919.), Sarajevo od 10, 20, i 50 helera (rujna 1919.). Pored ovih općina, novčanice su izdali još Split, Osijek, Karlovac, Ljubljana, Maribor (1919.).

Jedan od kurioziteta u ovoj eri izdavanja sitnog papirnog novca je privatno izdanje Törökove ljekarne u Kovinu novčanice od 20 filera, naporedo s rumunjskim i srpskim tekstom.

Sve ove novčanice imale su uglavnom ograničenu vremensku važnost, a također i teritorijalnu – bile su zvanično sredstvo plaćanja samo na području općine koja ih je izdala. Puštanjem u opticaj jugoslavenskog sitnog kovanog novca one su povučene iz prometa.

Ante Zomborčević

Astronomija

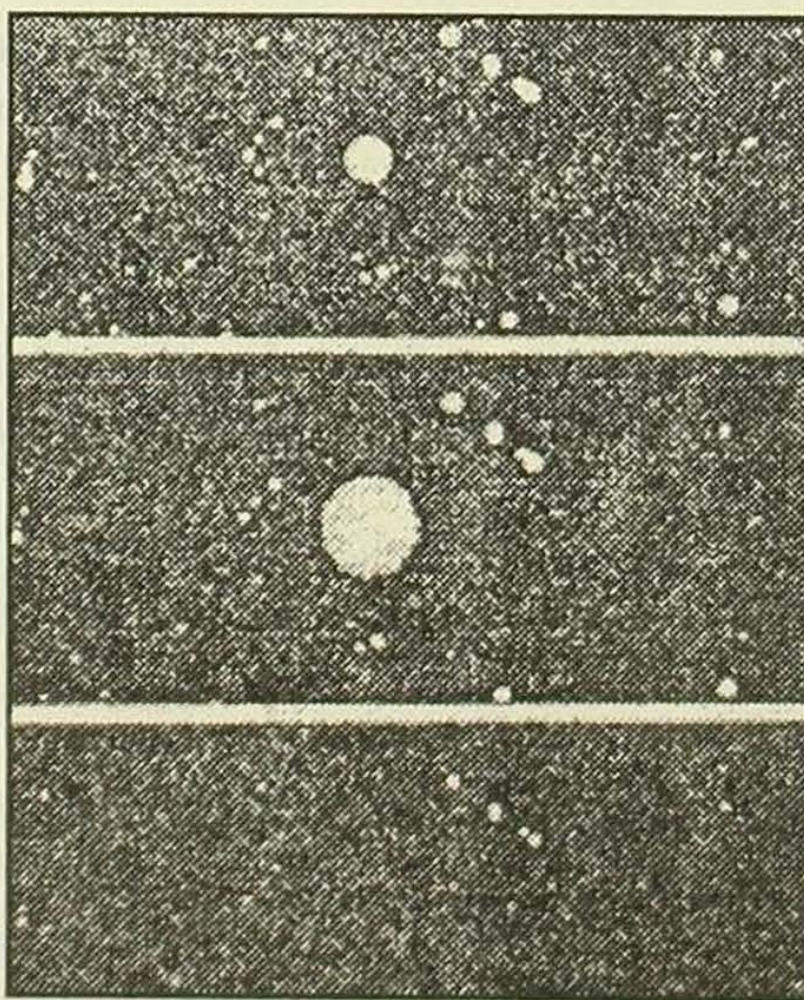
Svemir (VIII.)

Po Albertu Einsteinu naš makroskopski četverodimenzionalni svijet prostor-vrijeme je jedna gravitacijska zakrivljenost. Svjetlost putuje u kvantima ili paketićima i nije materijalno tijelo nego fotoni koje sila gravitacije iskrivljuje. Primjer toga je Merkurova perihela za 100 godina 42,9' a možda snimljena svjetlost kvazara iz 1986. u razmaku od jednoga sata kroz 395 cm teleskopa. Ništa čudno da im spektar nije bio indentičan a znamo da ih baš po njemu razlikujemo, negdje i do 30.000 objekata. Razmišljajući, astronomi su zaključili da između zabilježenog kvazara na udaljenosti od 5 milijuna svjetlosnih godina i Zemlje neko njima nepoznato i za instrumente nevidljivo nebesko tijelo ogromne gravitacione sile djeluje na njega i umnaža sliku, zakrivljuje. Ili se radi o središtu Svemira, ili o nama nepoznatoj vrsti tvari, ili... Kako nam je poznato da su kvazari jedni od najudaljenijih objekata u Svemiru zbunjuje i njihova blizina.

Putujući zrakom svjetlosti, vrijeme se usporava a masa tijela raste do beskonačnosti.

Mi poznajemo četiri prirodne sile: elektromagnetska ili magnetska, gravitaciona, jaka nuklearna i slaba nuklearna. Postoji nada da se nađu

još dvije. Zahvaljujući pomenutim silama fundamentalne čestice se kreću u Svemiru. Godine 1947. otkriven je mezon čestica s jakom nuklearnom silom, pri eksploziranju supernova; naš zračni omotač nas štiti od teških čestica mezona. Ako bi postojale antizvijezde, planete... u našoj Galaksiji oni bi trebali zračiti istovjetnu svjetlost kao i svijet tvari ili bi u drugom slučaju naš svijet nestao. Također, ako bi se pronašla sveujedinjujuća sila, te ako bi se izdvojila, ona bi uništila za nas poznati Svemir. Antimaterija je za sada laboratorijska vrijednost koja nakon stvaranja uz anihilaciju s nekom česticom tvari nestaje.

Niz fotografija pokazuje eksploziju jedne nove zvijezde.

Posmatrajući u infracrvenoj svjetlosti put svemirskog prostora oko Vege, koja je od nas udaljena 28 sg i triput mlađa zvijezda od našega Sunca u plavoj svjetlosti, zapažemo objekte od veličine šljunka do veličine planeta. Sustav je premlad da bi na njemu bilo života. Na južnoj hemisferi imamo trojni sustav Alfa Centauri; od njih Rigel Kent se giba oko svoga nama vidljivog objekta. Treća i najbliža od njih je zvijezda Proxima Centauri udaljena (1. pc= 205.265 aj) 70 parseka. Hl Tauri je stara 100.000 godina i udaljena 520 sg, posjeduje disk od čestica leda i silikatnih stijena. Oko mlade zvijezde u Orionu udaljene od 1.500 sg, kruži disk materijala veličine Sunca do kometskog oblaka. I oko 1.000 ostalih nama najbližih zvijezda ništa ne kazuje da ima inteligentnih bića sličnih nama. Jedno je sigurno – Mi smo ograničeni svojim bitkom i tehnikom da putujemo za sada u daleke svemirske prostore...

(nastavit će se)

Lazar Francišковиć

Veliko prelo

Dotaknuti narodnim preporodom u drugoj polovici XIX. vika, naši preci su osnovali „Pučku kasinu“ 1878. godine rad okupljanja naši ljudi, da u njoj šire preporod med Bunjevcima, pridavanje rvackom narodu, potiču na čitanje štiva o nama i našoj rošlosti i napose, al ništa manje važno, da pokažu kako okupljeni predstavljaju uz gospodarsku i društvenu snagu.

„Pučka kasina“ je već 1879. godine na Marin, 2. veljače, kupila naše ljude na prvu veliku zajedničku zabavu – priredila jim je „Veliko prelo“. Marin je prvi god (1.) u godini, pada u oklade, za kojeg se mladi varošani i salašari ponove (2.) i kupe na zajednički provod. Od onda se zadržao običaj da se „Veliko prelo“ održi uvijek na isti dan. U novije vrime Marin je radni dan, osim kad je u nedilju, pa se „Veliko prelo“ održi u subatu prid Marin – ove godine će bit 31. ičnja.

Na raspored ove zabave se oduvijek pazilo da se osti što lipče osičaju i toj je želji sve podređeno. Oduvijek priređivači za „Veliko prelo“ prave pozivnice sa rasporedom zabave, koja ide nuz svaku ulaznicu. Svaki gost dobije i maramicu, sa utrukovanim (3.) znakom Velikog prela“, da mu ostane uspomena na tu zajedničku veliku zabavu. Zanimljivo je da su početkom ovog vika u rasporedu zabave napisali koje će se narodne i parne igre i kojim rešoslidom igrat. Onda je bio običaj da momak prije odabranoj nebeginisanoj (4.) divojki i s njom dogovori koju će, i dal će, parnu igru odigrat zajedno. Ako su to udivanili, onda je menom momka označeno koja će bit njegova gra. Ovako nije moglo doć do zabune dal je divojka zauzeta za tu parnu igru. Bile su na glasu, im su se dičile, koje su imale više momaka neg što je bilo igara. Početkom ovog vika poznatije parne igre su bile okretuše (5.) i valjke (6.), koju su onda ulazile u modu, a nji su rado privatili i mladi Bunjevci.

Raspored „Velikog prela“ je u nikim poedinostima ustaljen: otvara ga domaćin, gradonačelnik grada, zatim se pročita za to prelo napisana prelska pisma, a ako je za nju napisana i nuzika onda je tamburaši odsviraju i otpivaju. Sitimo se da se tako nastala i prva prelska pisma, izvedena na prvom „Velikom prelu“ 1870. Napiso je Nikola Kujundžić, a uglazbio Stipan Mukić; ona se i danas rado piva: „Kolo igra tamburica svira“. Po redoslidu, dok se ne ponudi večera, goste zabavljaju svirkom pivanjem tamburaši. U novije vrime folklorci u svečanoj narodnoj nošnji odigraju splet bunjevački narodni igara. Iza ove račke slidi večera koja je nalik na disnotorsku krumpiraču sa triškom divenicom, krvavicom, rebrima i krmenadlom. U

međuvrimenu se divojke, koje oće da med njima bude izabrana najlipča prelja i njezine pratilje, prošetaju i pokažu med gostima, koji će glasa-njem izabrat najlipče prelje, a one će posli glasanja gostiju za to bit proglašene prid ponoć.

Ni jedno prelo nemož proč brez fanaka pa goste nude sa njima u „ponoć“, po želji: same sa sobom (7.), sa pekmezom il sa sirom. U to vrime svirci počimaju svirat narodne igre za goste, koji se mogu naigrat do mile volje, odnosno koliko ko mož izdurat (8.).

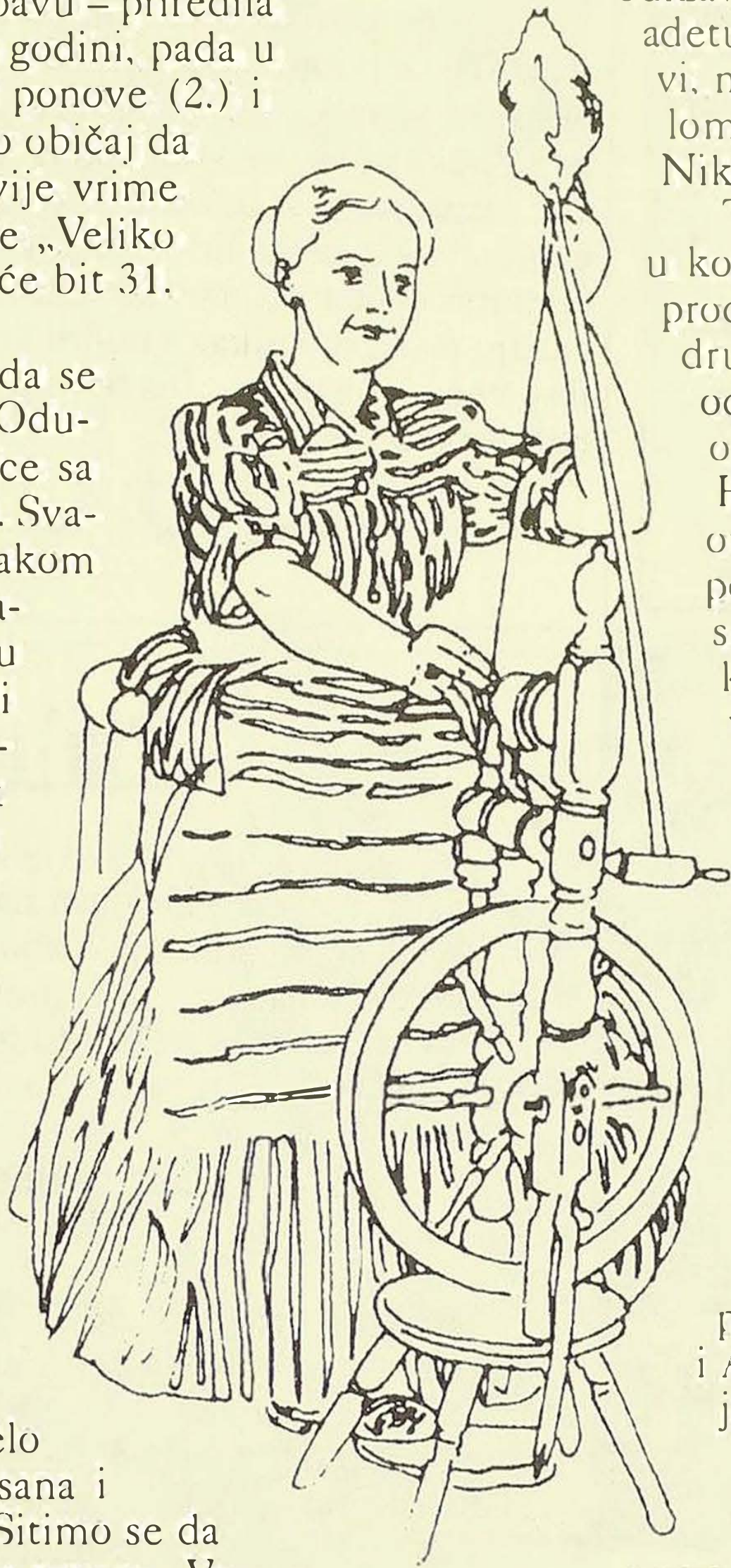
HKC „Bunjevačko kolo“ je 1990. godine obnovilo održavanje „Velikog prela“ po kadgodašnjem adetu, pod motom „Prelo kupi svaki mu se divi, nek se znade da Bunjevac živi“, što je odlomak iz prve prelske pisma, koju je napiso Nikola Kujundžić.

Te godine je ono održano u Hali športova, u koju se skupilo priko 1.000 gostiju, bilo je prodati 890 (!) ulaznica. Od onda rad nemili društveni događaja „Veliko prelo“ se održava u manjem obimu, tako će bit još i ove godine, u obnovljenoj velikoj dvorani HKC „Bunjevačko kolo“. Ovo prelo će otvorit gradonačelnik Jožef Kasa. Med počasnim gostima će bit Imre Kern, predsjednik Izvršnog odbora Skupštine općine koji će pridvodit pridstavnik lokalne vlasti, zatim pridstavnici Veleposlanstva Republike Hrvatske u Beogradu, kulturno-umitničkih društava sa kojima HKC ima dobru suradnju i pridstavnic hrvatski kulturni institucija koji diluju u našem okruženju. Obnovljeno „Veliko prelo“ je sadržajno prošireno na bogatu tombolu, a med nagradama su nekoliko visoko vridne.

Na bini će živom slikom bit pokazano kako jedna bunjevačka obitelj pravi obiteljsko prelo. Sviraće tamburaši pridvođeni Stipanom Jaramazovićem, a pivaće Antonija Piuković, Marin Kopilović i Antun Letić – Nune, solo i u dvoje, bunjevačke narodne pisma, prija i za vrime večere, dok gosti zagledali divojke za izbor najlipči prelja. Folklorci će obučeni u svečanu narodnu nošnju odigrat splet bunjevački narodni igara.

Čuju se negodovanja ljudi koji su tili doć na ovo prelo, a nisu u mogućnosti da kupe ulaznicu il nisu mogli doć na red da je kupe, jel su one razgrabljene čim su puštene u prodaju. Nažalost, drugačije nije moglo bit, jel u dvoranu HKC-a mož stat samo oko 230 gostiju – mora ostat mista za igranje.

I ovo „Veliko prelo“ je prilika da se na njem ljudi nađu med poznatima, da posli imaju o čem pripovidat, jel će tušta njima ovo prelo ostat u dugačkom sićanju, a napose onima koji će na njem bit prvi put.

A f o g i z m i

- Tajnice, smanjite obujam struka kako biste povećali obujam poslova.
- Permanentna opasnost prijeti zemljinoj kugli da postane svemirska keglja.
- Svu tu proceduralnu dokumentaciju trebalo bi, ponajbolje izložiti.
- Ovi naši putev(=n)i vode nas u najveće užitke.
- Stroj državotvorne nacije proizvodi lošu i nekorisnu robu: kvazi-mimi-kozmopolite.
- Težak je proboj kroz život s emocijama iskrenim.
- Minhauzenizam je shvaćen kao fenomen, a prihvaćen kao sindrom.
- Idu na more da se odmore od kopna, gdje su već kopnili.
- Nisu oni ni ćoravi ni slijepi, oni su samo razroki.
- Sugestije iz proračuna: što će vam regres; idemo valjda u progres.

Željko Skenderović

MANJE POZNATE RIČI:

- (1.) god – blagdan kad su se mladi varošani i salašari nalazili u varoši rad zabave: Marin – 2. veljače; Debo četvrtak – četvrtak prid Čistom sridom (Pepelnicom); Bršančevo (Tilovo) – 26. svibnja; Petrov (Petar i Pavao) – 29. lipnja; Velika Gospojina – 15. kolovoza i poslidnja nedilja prid Advent – 1. prosinca.
- (2.) ponovit se – kupit novo ruvo, odilo...
- (3.) trukovat – utisnit bojom na platno željeni oblik
- (4.) beginisat – za sebe izabrat, zauzet (divojku)
- (5.) okretuše – parne, okretne igre (tango i dr.)
- (6.) valjka – valcer
- (7.) sam sa sobom (fanak) – prazan fanak, brez punjenja
- (8.) izdurat – izdržat

Alojzije Stantić

Faljen Isus gospodaru uredniče Žackala!

Čitajući to Žackalo, ko velim da i ja što god napišem, pa ako Vam se sviđa, a vi otštampajte, a ako vam se ne sviđa, vi bacite pa nikom ništa. Kako sam ja čovik Bunjevac, to ću vam pisati malo od ovih Bunjevačkih novina, jer znate te novine zdravo dobro prolaze med Bunjevcima paorima, a jeftine su; eto ja ovih dana oče kod gospodara Ice u kancelariju a on meni da nikoliko komada Bunjevačkih novina i veli: bać Lošo ove novine vi čitajte i podajte tamo komšijama nek čitaju, jel zdravo lipo pišu o nama Bunjevcima. A ja ko velim oma šta to košta, jel znate s fiškalom se dobro oma pogoditi, a on će: samo vi nosite bać Lošo, ne košta ništa... vi ste moj čovik, a ja to mojima ljudima dajem zabadavad. A ja šta ću već uzmem pa se posli mislim eto da i od fiškala mož čovik dobiti što god zabadavad, samo to sad neznam, el je to možda kaki huncucki poso, pa će na kraju biti po leđi onima, koji su tu te novine primali zabadavad i još davali i drugima da čitaju jel ja to tako mislim da ako baš novine i ne vride ništa, al mora kogod platiti trukovanje i artiju pa se sve nikako bojim primiti te novine jer znate kako je čovik paor, boji se već i svog osima. Još bi vam tio koješta pisati, al sad već nemam vrimenta, pa nek ostane za drugi put.

Lipo vas pozdravlja
Lošo iz Novog Sela

„Bunjavačko žackalo“, 10. svibnja 1940.

Vrag je odneo Isusa, dragi pape! Tvoj Oliver

Marka će uskoro biti 3,6 - 4 dinara.

Slobodan Radulović, dopredsjednik Republičke vlade

Kutak sluđenih

Bit će, bit će nove Vlade

Već podulje vrijeme ulažući male ali zato inteligentne napore, Veliki na Vrhu Vlasti u Beogradu razmahuju se u mucu traganja za novim & svježim ljudima koji će realizirati nešto što ne postoji – program pobjednika na prošlim izborima. Budući a i mogući resorni i bezportfeljni ljudi nove vlasti utrkuju se na koju će fotelju zasjesti. Jer mam je fotelja nešto izgleda po sebi dobro. Ne zna se jedino hoće li i kako stari ili neki novi subotički kadrovici biti zastupljeni. Ima glasina da će naš bezportfeljni ministar sa specifičnim zaduženjem za Manjine ostati bez fotelje. Ali se ne zna zašto. No, čini se da to neće Manjine, za koje je bio zadužen da vodi računa, puno oštetiti.

TRIŽNJENJE

- NO, JEL TI SE BAĆO ISTRIZNIJO OD SVETACA?
- NE ZNAM, NANE, AL ENO GA BRIJE OGLEDALO.

PAPRIKAŠ I KRMENADLA

- KELNER, OVAJ PAPRIKAŠ NIŠTA NE VALJA.
- DA YAM DONESEM KRMENADLU?
- AL JA SAM VEĆ IO OD PAPRIKAŠA.
- PAK, IMA JEDAN ŠTO JE DOPOLAK POJIO KRMENADLU.

B.F.

(Na)učimo divanit

Sve do potkraj prvog svitskog rata svake godine prošijun Subaćana išo na Jud, čak tamo priko Dunova na planinu Aršanj di vištice u u ponoć kolo vodu. A išlo se, al ne prošijunom, i kod Gospe u Radnu, to je onamo otkale sunce izlazi, tamo med Romanama, al selo sve bilo šokačko. Kod Gospe Judske skupu se sa svi strana pa na tim proštenju bidne svakaki divana.

Išlo se pišice i na koli, tamo i natrag oko nedilju dana puta. Svit se izmori, pokvari stomake, noge nabunu i nažulju se, al pravo da kažemo to je za paorski svit i jedna zabava. Čile godine je paor u jarmu, radi i samo radi, onda malčak digne čelo iz brazde pa kako je tako je. Tamo se miša med svit, čuje kako drugi žive.

Došlo vrime, zapucale sušne godine, počeli se prazniti ambari i karmići, pa o čem će bit najviše divana ako ne o tim kako se lipo i dobro živilo kad su godine bile blagoslovene. A kad je rič o rodnim godinama onda drugog ne može bit već samo fale i fale.

Na okupu silan svit, pa se noćivalo i po ledinama, najviše pod koli. I tako jedno veče poligali pod drvetom pa udarili u pripovitku. Svi iz doleka, svaki može kazat šta oče kad ne znaš kako je kod njegove kuće.

(Iz zbirke „Jabuka s dukatima“, „Osvit“, Subotica, 1986.)

Mudrost

Demokracija i demokracija

Svi predsjednici balkanskih država imaju velikih problema s manjinama. Samo predsjednik Udruženih američkih država ima mali problem s rajferšlusima.

Bunjevačka narodna pripovitka

Zabilježio i obradio: Balint Vujkov

U ednim selu popo drži nauk mladima što su se upisali za vinčanje. Koji manje, koji više, svi izdovolju kapelana i plovana, al edan momak baš ništa da pogodi iz katekizma i sakramenata.

– Kako to da si taki glupav, a plećatiji i rukatiji od svi ovi momaka? Šta si ti? – plovanu edared već prigustilo.

A momčina veli:

– Svinjar, gospodine, otkako sam uvatit u poso, uvik samo svinjar.

– Mislio sam, da si još gorje. Ja l, pa nisi išo u škulu?

– A ko bi onda čuvo gazdine svinje?

Plovana se prvo našo uprašit, a kad je to čuo on se niki odobrovoljio, još i namignio kapelanu, pa veli momku:

– Dobro, kad je već tako, da se više ne mučimo ni mi, a ni ti:

daćemo ti samo edno pitanje, al pravo svinjarsko, pa ako

odgovoriš kako valja za te je nauk gotov.

– Kako vi odredite, gospodine.

– Dobro, kaži ti onda nama koliko na ednim bravcu ima dlaka?

Plovana se sve smijucka, misli sad je siroma svinjar sprid udarit u potrbušinu, a momak njemu ko iz puške:

– Gospodine, edan čestit bravac ima dlaka sto puti toliko ko vi i ovaj vaš čelavi kapelan i još dvi više.

Sad su i plovana i njegov kapelan zinili ko da su kamenom u glavu treviti, pa plovana na kraju pita:

– A otkale ti to znaš?!

Momak njemu prst isprid nosa:

– E, ne važi, gospodine, to je već drugo pitanje.

Kazivao: Stipan Ditelan, Bikić, Madarska

Svinjarski nauk